

LAISVĖ—LIBERTY

Dukartsavaitinis

Dalis Queens apskrityje (N. Y.)	\$10.00
Korodoje	\$10.00
Kitur užsienyje	\$12.00
Jungtinėse Valstijose	\$9.00
Pavienio egzemp. kaina 10 centų	

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY

Semi-Weekly

110-12 Atlantic Avenue
Richmond Hill 19, N. Y.

Telephone VIrginia 9-1827

PRICE 10c A COPY

No. 41

Richmond Hill 19, N. Y., Antradi., birželio (June) 2, 1959

METAI 48-ji

KRISLAI

III-asis suvažiavimas.
Patiko J. Ragauskas raštas.
Pas dipukus.
Raštas apie V. Andriulį.
"Per trumpas vasaros."

Rašo R. Mizara

"Balta, milžiniška Didžiųjų Kremliaus rūmų posėdžių salė... Dabar į šią salę susirinko visų tarybinių tautų žodžio meistrai. Tiek artimai pažįstami gerų draugų veidai!.."

"Nėra abejonės, kad suvažiavimas suvaizdins didžiulį vaidmenį šalies idėjiniame ir meniniame gyvenime, kad jis pakels mūsų literatūros idėjinę-meninę lygį, kad jis kiekvienam jo dalyviui, kiekvienam mūsų šalies literatūros darbuotojui bus didelis padėjimas jo tolesniame darbe..."

Taip rašo A. Venclova Vilniaus "Tiesoje" (geg. 21 d.) apie Tarybų Sąjungos rašytojų III suvažiavimą, kuris prasidėjo gegužės 18 d.

Suvažiavimas tęsiasi apie savaitę laiko. Jame dalyvavo 2,000 rašytojų. Iš amerikiečių svečių rašytojų, kiek mums žinoma, dalyvavo Filipas Bonoskis.

Beje, F. Bonoskis buvo užkviestas apsilankyti ir Lietuvoje, kur buvo išleista jo knyga "Ugnies slėnis."

Kaip ilgai Bonoskis Lietuvoje bus, nežinome.

Mūsų skaitytojams labai patiko J. Ragauskas raštas — "Katalikų religinės sąvokos ir apeigos."

J. Ragauskas, kaip žinia, yra buvęs katalikų kunigas, o šiuo metu — uolus darbuotojas anti-religinėje srityje. Jis yra parašęs jau nemažą anti-religinių klausimais straipsnių ir brošiūrų; jis daro pranešimus mitinguose.

Vienas mūsų skaitytojas šitaip man sakė:

"Jei mūsų bedieviai rašytojai būtų išmokę taip rašyti, kaip J. Ragauskas, jei jie religiją būtų aiškinę, kaip aiškina J. Ragauskas, tai Amerikos lietuviai būtų daug daugiau apsišvietę, laisvų nuo religinių prietarų žmonių..."

Raginu skaitytojus nepraleisti neperskačius Povelio Staro rašto — "Drasios širdys" — šiuo metu spausdinamo "Laisvėje".

Tai labai įdomus, užimas pasakojimas apie tai, kaip Lietuvos partizanai karo metu kovojo prieš vokiškuosius fašistus.

Dipukų rašytojų draugija paskyrė poetui Kazui Bradūnui premiją už eilėraščių rinkinį "Morgenų ugnys."

Ar tai nesukels skandalo, kokį sukėlė premijuota A. Landsbergio drama "Penki stulpai turgaus aikštelėje"?

Aloyzas Baronas Čikagos marionų Drauge rašo: "Galima kalbėti apie kultūrinį bendradarbiavimą tik išsiaiškinus sąvokas... kas yra partizanai ir kas banditai..."

Pasirodo, kad A. Baronas nebegali atskirti bandito nuo partizano. O tai, man rodosi, nėra sunku.

Partizanais skaitau tuos, kurie karo metu kovojo prieš

(Tęsia iš pirmo pusl.)

TSRS nauja raketa pramuša tunelius

Washingtonas. — The National Inventors Council ir The Central Intelligence Service tvirtina, kad Tarybų Sąjunga pasigamina raketa, kuri per valandą pramuša mylios ilgio požeminį tunelį. Raketa su tam tikrais įrengimais rausiasi, kaip kormis.

Joseph Myler rašo, kad Jungtinių Valstijų armijos inžinieriai jau per daugelį metų planavo pasigaminti tokią raketa, bet jiems vis reikysta. Jeigu tatau pasivirtins, tai TSRS turės labai svarbų karinį ginklą.

Apie TSRS šį išradimą

rašo ir vengrų žurnalas "Magyar Nemzet". Jis, tarpe kitko, rašo: "Pirmoji raketa-kormis, ruošimui požeminių tunelių, jau pagaminta Tarybų Sąjungoje." Žurnalas rašo, kad ją išrado tadžikų tautos inžinierius, Smulkmenų, kaip ji veikia, nėra.

Apie šį tarybinių inžinierių išradimą labai daug rašė Washingtono spaudoje. New Yorko priemiesčio "Long Island Daily Press" uždėjo per penkias špaltas atgalvij: "New Soviet Rocket Digs Tunnels Mile-A-Minute".

Nori pirkti TSRS instrumentų

Washingtonas. — Federalinė vyriausybė nori pirkti iš Tarybų Sąjungos įvairiausių mokykloms instrumentų. Sveikatos ir Mokslų departamentai sako, kad tarybiniai instrumentai geresni už amerikinius. Kongresas yra paskyręs \$70,000,000 pirmam mokykloms reikmenų iš kitų šalių.

Bet vyriausybės sumanymui priešinosi tokie reaktoriai senatoriai, kaip Styles Bridges. Jie sako, jeigu JAV pirsks tarybinius instrumentus, tai tuo pačiu metu Amerikoje gamintų biizniui.

Vėl paaugo Amerikos žmonių skolos

Washingtonas. — Skaitaliniame vyriausybės Valstijos yra turtingiausia šalis, bet tuo pat metu mes turime ir daugiausiai skolų. 1958 metais ir vėl skolos paaugo.

1957 metais valdžios, korporacijų ir žmonių skolos siekė \$736,000,000,000, 1958 metų pabaigoje jau buvo \$770,200,000,000. Reikšima, skolos padidėjo 34 milijonais dolerių.

Paaugo valdžios, fabrikantų ir paprastų žmonių skolos. Tik už naujus automobilius jos mažesnės, kaip prieš metus laiko.

Vėliausios žinios

New Yorkas. — Dar devynių ligo-inių darbininkai ruošiasi prie streiko. Unijos vadai sako, kad darbininkų kantrybė išsibaigė.

Tirana. — Tarybų Sąjungos premjeras Chruščiovas sako, kad JAV Valstybės sekretoriaus Herterio 7-nių punktų pasiūlymas nepriimtinas, tai nėra kelias į taiką, o tik į apgavystę.

Geneva. — Keturių užsienio ministrų vėl laiko slap-tą pasitarimą.

Maskva. — A. Harrimanas rašo, kad Tarybų Sąjunga tikrai nori taikaus susgyvenimo su Vakarais.

Jakarta. — Traukiniui nukritus į upę 85 žmonės žuvo ir apie 50 yra sužeisti.

Paryžius. — Netoli Lyons miesto gazas sprogo anglies kasykloje. Nelaimėje 18 mainierių žuvo ir 35 sužeisti.

New Orleans. — Pirmoji uraganiška audra "Arlene" pridarė daug žalos.

Maskva. — Tarybų Sąjunga ir Danija pasirašė naują prekybos sutartį. Da-

nija statys Tarybų Sąjungai prekybos laivų, nors Vakarų valstybės yra tam priešingos.

New Yorkas. — James McNeice, 20 metų amžiaus vaikas, pirm savo vestuvių surengė draugams pare. Naktį jis važiuavo ir netekęs kontrolės atsimušė į kitą automobilį. Šeši žmonės sužeisti, jų tarpe ir jauras.

Chicago, Ill. — Dar nepilnomis skaitlinėmis, o jau žinoma, kad Memorial Day auto nelaimėse žuvo 280 žmonių. Vien New Yorko mieste įvyko 886 auto nelaimės, kuriose 2 žmonės užmušė ir 600 sužeidė.

ADMIROLAI BARASI IR "TURNIAIS" ŠAUDOSI

Washingtonas. — Admirolas R. B. Pirie siūlė Kongresui, kad nutartų statyti paprastos jėgos lėktuvnešį. Mat, atominės energijos lėktuvnešio pastatymas atsieina apie \$260,000,000, o paprasto apie \$150,000,000. Bet atominės jėgos šalininkas admirolas Hymanas Rickeroveris už tai ji išvadieno "durnium", nes būk tik atominės jėgos lėktuvnešiai jau betinka.

Ko galima laukti iš ministrų konferencijos Genevoje?

Geneva. — "Niekas jau netiki, kad ši konferencija galėtų išspręsti Vakarų ir Rytų pamatinis skirtumus", rašo korespondentas Drew Middleton. Jis sako, jeigu ministrų konferencija susitars Berlyno reikale, tai jau bus labai daug atsiekt.

Kas dėl paruošimo taikos sąlygų su Vokietija ir sumažinimo apsiginklavimo, tai korespondentas mano, kad tie klausimai pasiliks viršūnių konferencijai.

Bet ar viršūnių konferencija galės išspręsti tuos skirtumus, tai jis abejoja. Vakarai nori, kad 20,000,000 vokiečių Rytinėje Vokietijoje, kurie eina prie socializmo, pasiduotų Va-

karų Vokietijai, kuri yra kapitalistinė. Tik labai negudrus žmonės gali laukti, kad Rytų Vokietijos vokiečiai, Tarybų Sąjunga ir kiti socialistiniai kraštai sutiktų su tokiu Vakarų reikalavimu. Šis korespondentas numato, kad ilgam laikui pasiliks dvi Vokietijos. Bus labai gerai, jeigu Rytai ir Vakarai susitars su jomis skaitytis ir tuo sušvelninti tarptautinius santykius.

Kas dėl mažinimo apsiginklavimo, tai yra dideli skirtumai, kurie išplaukia iš skirtingų valstybinių santvarkų. Socialistiniai kraštai nori taikos ir gaminti žmonėms reikmenis, bet kitaip yra su kapitalistiniais.

Sako, kad raketos — pinigų eikvojimas

Washingtonas. — Du demokratų senatoriai John Stennis ir Stuart Symington, kurie yra Senatino Apsiginklavimo Reikalų Komiteto nariai, sukėlė triukšmą prieš gaminimą karinių raketų.

Jie tvirtina, kad karinių centrų (Pentagon) išdavė "slapybę", jog Chicago srityje laike manevrų "Nike" ir "Hercules" raketos tik 8 iš 100 pataikė į skrendančius lėktuvus.

Abu senatoriai smarkiai kritikavo Gynybos sekretorių McElroy, kuris labai daug giriasi raketomis, kuomet Amerikos technikai dar nega'ra yra pasiekę raketų gaminimo žinotino.

Buvo iššovę į erdvę dvi beždžionkaitės

Cape Canaveral, Fla. — Karinio orlaivyno specialistai iššovė raketą, kurioje buvo dvi beždžionkaitės. Viena iš jų "Baker" tik svaro sunkumo, o "Able" — 7 svarų. Už 1,700 mylių, Atlanto vandenyne, jos nukrito ir buvo išgelbėtos. Sakoma, kad beždžionkaitės sveikos. Raketa skrido apie 10,000 mylių greičiu ir buvo pakilus 300 mylių aukštyn.

1957 m. lapkričio 3 d. Tarybų Sąjungos mokslininkai iššovė "Sputnik II", kuriam buvo šuo Laika. Taip pat vėliau jie buvo iššovę raketose du šunis, kurie sveiki iš 281 mylios aukščio sugrįžo ant žemės.

Canberra, Australija. — Atvyko Tarybų Sąjungos ambasadorius ir jo štabas. Diplomatiniai ryšiai tarpe TSRS ir Australijos vėl atsinaujino, kurie 1954 metais buvo nutrukę.

Maroko laisvė ir Amerikos bazės

Rabatas. — Maroko karalius Mohamedas sakė kalbą. Jis, tarpe kitko, sakė: "Mes priimsime užsienio pagalbą, jeigu ji bus teikiama nepaneigiant mūsų nepriklausomybės ir tautos reikalų. Bet mes dirbsime tam, kad visos užsienio valstybių karinės jėgos pasitrauktų iš Maroko ir atgautume savo teritoriją".

Jungtinės Valstijos Marokoje turi penkias karines bazes, kuriose yra laivyno, orlaivyno ir armijos dalinių. Šis Maroko karaliaus pareiškimas nelabai patinka JAV vyriausybei. Bet Washingtonas ruošiasi suteikti Marokui \$40,000,000 pagalbos ir turi viltį, kad tas nuramins karalių.

Keturi ministrai tarėsi padangėje

Washingtonas. —Po Dulleso laidotuvių Anglijos, Prancūzijos, Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų užsienio ministrai buvo užkviesti į Baltąjį Namą, kur Eisenhoweris davė banketą. Jie bankete trumpai pasitarė ir su prezidentu.

Po to, visi keturi ministrai, viename lėktuve, išskrido į Genevą laikyti konferenciją. Pirm pakilimo į orą jie sakė, kad laikys konferenciją ir lėktuve, tai yra, padangėje.

ITALAI KATALIKAI NEKLAUSO POPIEŽIAUS

Roma. — Aosta srityje įvyko lokaliųjų valdininkų rinkimai. Įvyko po to, kai popiežius Jonas uždraudė katalikams balsuoti už komunistų kandidatus. Komunistų kandidatai laimėjo. Tas rodo, kad katalikai darbo žmonės neklauso popiežiaus įsakymo.

Vėžio liga sujudino Amerikos valdžią

Washingtonas. — Buvusio Valstybės sekretoriaus Dulleso mirtis nuo vėžio ligos išgąsdino Jungtinių Valstijų valdžininkus. Senatoriai, kongresmanai, diplomatai, daktarai ir generolai visi kalba už reikalą kovoti prieš augantį vėžio ligos aukų skaičių.

Dr. I. S. Ravdin, iš Pennsylvania universiteto, ir Dr. Sidney Farber, vėžio ligų specialistas iš Harvardo universiteto, sako, kad per metus Jungtinės Valstijos miršta 250,000 žmonių nuo vėžio ligos. Ir jeigu nebus surastas būdas kovai prieš ją, tai iš dabartinio

gyventojų skaičiaus 26,000,000 mirs nuo vėžio ligos.

Suprantama, kad kovai reikalinga lėšų. Pirmiau Kongrese buvo svarstoma tam reikalui duoti tik \$75,000,000 per metus laiko, bet dabar jau paskyrė \$110,200,000.

Senatorius demokratas R. L. Neuberger, iš Oregono valstijos, vėžio ligų specialistas iš Harvardo universiteto, sako, kad kovai pridėti apie \$50,000,000 kovai prieš vėžio ligą. Del to gal pora raketų mažiau išsausime Cape Canaveral, bet gal tas išgelbės tūkstančių gyvybę.

Pikti debatai dėl karinių pelnų

Washingtonas. — Senatiniame Apsiginklavimo Reikalų Komitete eina labai aštrūs debatai. Mat, tas komitetas sumažino virš 17 milijonų dolerių nuo gamybos "Nike-Hercules" raketų, o daugiau pinigų paskyrė "Bomarc" raketų gamybai. Todėl "Nike-Hercules" gamintojai ir kai kurie generolai kelia triukšmą.

Bet tuo pat metu karinio laivyno admirolai, o ypačingai adm. John T. Hayward ranka numojo ant visų "gynybos linijų" ir raketų. Jis sako, kad jų šalininkai taip klysta, kaip Francūzijos generolai klydo įsirengdami "Magirot Liniją".

Banko sargai paliko pinigų neužrakintus

Denver. — Įdomi banko pinigų vagystė įvyko šio miesto Lakewood priemiestyje. Banko sargai paėmė \$164,450 pinigų iš Jefferson County banko, išnešė ir padėjo į šarvuotą pinigų vėžimą su sunkvežimi. Jie patys sugrįžo į banką, bet užmiršo užrakinti sunkvežimio duris.

Tuo kartu greta sunkvežimio atsirado automobilis ir du vyrai. Jie atidarė rakintas duris, keturis maišus su pinigais įdėjo į auto ir nudūmė. Mrs. Maudie Moore tą matydama pakėlė triukšmą. Tada ir pinigų sargai atsirado, bet jau būrėngdami "Magirot Liniją".

Vilniaus radijo pranešimai

Geg. 28 d. — Lietuvoje gėsto daug pastatų, daug krautuvų ir dirbtuvių.

Lietuvoje spaustuvininkų darbas pasikeitė. Mašinų pavadavo rankų darbą. Spaustuvininkams sutrumpintas darbo laikas.

Ukmergėje naujai pastatytas baldų fabrikas masiškai gamina baldus.

Vakar atsidarė Lietuvos gydytojų suvažiavimas.

Geg. 29, Lazdijai. — "Vie-nybės" kolūkyje įsteigta ligosinė.

Rokiškis. — Autobusai pradėjo kursuoti tarp Rokiškio, Panemunėlio, Panemunėlio stoties, Skapiškio, Pandelio ir kitų miestelių.

Lietuvoje prasidėjo atostogų laikas. Daugelis lietuvių išvyksta net į tolimus kraštus. Lietuvos kurortai pilni atostogautojų.

Oro keliai Lietuvoje plečiasi. Dabar iš Vilniaus į Rokiškį lėktuvu ima apie valandą laiko. Iš Vilniaus orlaivių stoties kasdien išvyksta virš 200 žmonių. Kelionė nebrangesnė kaip geležinkelio keliaujant.

Geg. 30. —Kauno 9-tame forte šiandien atidarytas muziejus. Hitlerininkų okupacijos metu ten buvo išžudyta apie 80,000 žmonių.

Ten buvo kankinami geriausi Lietuvos žmonės. Dabar muziejus parodo tuos baisius žiaurumus. Muziejus atidarymo diena kalbėjo Kom. partijos sekret. A. Sniečkus. Nurodė, kad lietuviški nacionalistai ir daugelis kunigų padėjo hitlerininkams. Taipgi kalbėjo prof. Purėnas, rašytojas Tilvytis, J. Paleckis ir kiti.

Prie akmenų paminklo vainikus sudėjo iš daugelio Lietuvos rajonų atvykę atstovai.

Ta pačia diena taipgi pagerbti hitlerininkų nužudytieji 6-tame forte.

IRAKO RESPUBLIKA BUS NEUTRALIŠKA

Bagdadas. — Kai kurie Vakarų diplomatai tikėjosi, kad Irakas pasisuks link Vakarų. Bet premjeras Kasemas ir spaudos tonas tam uždavė smūgį. Ypatin-gai spauda piktai rašo prieš Jungtinių Valstijų politiką ir kaltina JAV ambasadorių, kad jis kišasi į Irako vidaus reikalus.

Irako vyriausybė pakartojo, kad ji bus draugiška su visais kaimynais, bet laikysis dabartinės neutralizacijos pozicijos.

SUBSCRIPTION RATES

United States, per year	\$9.00	Canada and Brazil, per year	\$10.00
United States, per 6 months	\$5.00	Canada and Brazil, 6 months	\$5.50
Queens Co.	\$10.00 per year	Foreign countries, per year	\$12.00
Queens Co.	\$5.50 per six months	Foreign countries, 6 months	\$6.50

I kovą su vėžio liga!

APSKAICIUOJAMA, kad iki šių metų pabaigos JAV vėžio liga mirs 250,000 žmonių.

Kiti ekspertai sako: iš šiuo metu Jungt. Valstijose gyvenančių žmonių vėžio liga mirs 26,000,000!

Baisu ir pamislyti!

Vėžio liga kerta ne tik eilinius žmonelius—kerta ji ir turčius, ir "didelius" vyrus bei moteris. Galimas daiktas, kad cigaretės ir prisideda prie vėžio ligos atsiradimo žmogaus plaučiuose, bet gerai žinome, jog labai daug žmonių miršta, kurie cigarečių visai neličia.

Didžiausia žmonijos nelaimė yra ta: ji nežino, ji dar nesurado, kas gimdo vėžio ligą, iš ko ji prasideda!

Kaip greit bus surasta vėžio ligos priežastis, taip greit, aišku, bus surasti ir vaistai jai pagydyti.

Sakėme, vėžio liga kerta lygiai bėdus ir bagotus. Galimas daiktas, kad didesnis procentas miršta bėdny (mes tikrai to nežinome), bet užtenkamai savo aukų pasiima vėžio liga ir iš turtingų.

Štai tik praėjusį trečiadienį buvo palaidoti palaikai J. F. Dulleso, kurį pakirto vėžio liga! Jis buvo turtingas. Jis gerai gyveno, galėjo pasirinkti ir maistą, ir gyvenimą, ir visoki kitoki užsilaikymo būdą. O Tačiau vėžio liga jį pagrobė.

Taigi, jau atėjo laikas, kad kiekvienas Amerikos žmogus susirūpintų kovą prieš vėžio ligą!

Mums patinka senatoriaus (iš Alabamos valstijos) John Hill sumanymas, kad valdžia juo daugiau pinigų skirtų kovai su vėžio liga.

Jo mintį paremia senatorius Richard L. Neubergeris, iš Oregono valstijos, kuris neseniai buvo susirgęs vėžio liga.

Už skyrimą didesnių pinigų sumų vėžio ligai kovoti garsiai pasisakė televizijos aktorius Arthur Godfrey, kuriam neseniai buvo išpjauta plaučių dalis, kurioje buvo išsivystę vėžio ligos pradai.

Esame tikri, kad šitiems vyrams pritars milijonai amerikiečių.

Prezidentas Eisenhoweris taip labai apgailestavo Dulleso, tačiau vėžio ligai kovoti (National Cancer Institute) savo biudžeto samatų tepasiūlė tik \$75,218,000. Gerai, Atstovų Butas prie tos sumos pridėjo daugiau—dabar ji siekia apie \$110,000,000. Bet argi tiek užtenka? Senatorius Neubergeris sako, reikėtų paskirti nors \$500,000,000.

Sutinkame! Mažiau raketų, mažiau tegu bus bombų ir kitokių karinių pabūklų, o lai būva tos lėšos paskirtos kovai su vėžio liga!

Turėtų apsižiūrėti

BLAS ROCA, Kubos komunistų vadovas, padarė viešų tos šalies premjerui Fidel Castro pastabų dėl to, kam Castro nei iš šio, nei iš to pradėjo pulti Kubos Komunistų partiją.

Visokie tamsybės gaivalai, išgirdę Castro žodį, nukreiptą prieš komunistus, bando prieš juos šiaušti. O tai gali labai pakenkti pačiai revoliucijai.

Kubos Komunistų (oficialiai ji vadinasi socialistų) partija yra tvirta. Ji pergyveno ne vieną ant jos padarytą užpuolimą. Ją puolė Batista žiauriausiomis priemonėmis, tačiau partija išliko gyva; ji iš tikrųjų yra galinga.

Kubos revoliucinis-socialistinis jaunimas turi savo organizaciją, kuriai priklauso apie 25,000 žmonių, socialistiškai-komunistiškai nusiteikusių.

Prieš Kubos komunistus kalba, agituoja ne tik Batistos šalininkai, kurių nemaža liko Kuboje; prieš juos varo didžiulę propagandą ir JAV buržuazinė spauda, visokie propagandistai.

F. Castro turi būti atsargus, kad neužkliūtų ant tos anti-komunistinės meškerės.

Blas Roca pasakė:

"Mes esame pirmosiose revoliucijos gyvenimo eilėse; mes esame prieš reakciją ir kontr-revoliuciją, už kurią stovi šaurės Amerikos imperializmas."

Visa tai šventa tiesa!

Šiuo metu, kai Kuboje yra pasimota praversti didžiulės reformos, siekiančios labai giliai, tai tarp revoliucijos šalininkų turi būti tvirčiausia vienybė, o ne susiskaldymas!

Chruščiovas Albanijoje

ALBANIJA—mažytė liaudiška respublika, esanti kitame Adriatiko jūros šone nuo Italijos. Ji rubežiuojasi su Jugoslavija ir Graikija, bet Albanija nesirubežiuoja nei su viena socialistine liaudiška šalimi!

Iki šiol atrodė tarytum Albanija būtų pamiršta ir apleista, tarytum jos nei nebūtų žemėlapyje.

Bet štai N. Chruščiovas vyksta į Albaniją—tai pirmą kartą Tarybų Sąjungos premjeras aplanko tą šalį. Su Chruščiovu vyksta ir Malinovskis, gynybos ministras, ir kiti žymūs žmonės.

Į Albaniją atvyko ir didžiosios Kinijos gynybos ministras.

Žodžiu, ši šalis vienu kartu patapo labai svarbia.

Kas ką rašo ir sako

MIRĖ A. SMETONOS SVOGERIS

Dirva praneša, kad š. m. balandžio 22 d. Vilniuje mirė Antano Smetonos svogeris Tadas Chodakauskas. Sofijos Smetonienės brolis. Jis buvo kilęs iš dvarininkų šeimos, gimė 1889 metais. Smetona kadaise jį buvo apdovanojęs Vyčio kryžiumi "Už narsą"; jis yra buvęs (Smetonos viešpatavimo laikais) Panevėžio komendantu.

Kadangi T. Chodakauskas buvo A. Smetonos ir J. Tūbelio svogeris, tai jis gyveno tikrai poniškai, kol buržuazija valdė Lietuvą.

II pasaulinio karo metu, kai Raudonoji armija pradėjo laisvinti Lietuvą, T. Chodakauskas su žmona dūmė link Berlyno, manydamas, jog ten Hitleris jį globys. Bet štai kas atsitiko, anot Dirvos:

"II pasaulio karo metu Rytprūsiose, rusų kariuomeni bežygiuojant pirmą, Tadas Chodakauskas liko atkirstas nuo savo žmonos ir sūnaus, pakliuvęs rusų nelaisvėn, o žmonai su sūnumi pasisekė pasiekti Vakarų Vokietiją. Dabar jie yra JAV, sūnus inž. Stasys Chodakauskas su šeima Clevelande, o žmona Jadvyga Los Angeles, Calif."

"Vaduotojų" spauda nuolat skelbė, būk "kiekvieną užsūrėtąjį" Tarybų valdžia siuntė į Sibirą. Na, o Tadas Chodakauskas, Smetonos svogeris, buvęs Panevėžio komendantas, nebuvo niekur išvežtas: jis gyveno Vilniuje ir ten mirė. Dirva primena, kad "užkūta jis buvo guduliuos liūpūnėn," vadinasi, Chodakausko sveikata buvo rūpinasi lygiai taip, kaip ir visų kitų Lietuvos piliečių.

Mes visa tai čia primename tam, kad parodyti, kaip Tarybų Lietuvos priešai melavo ir tebeluotuoja apie "išvežimus."

LIETUVOS UŽSIENIO REIKALŲ KOMISIJA

Lietuvos Aukščiausioji Taryba (parlamentas) išrinko visą eilę pastovių komisijų, kurių tarpan įeina ir Užsienio reikalų komisija. "Tiesa" praneša, jog komisijos pirmininku išrinktas Ignas Gaška, o nariai sekami parlamento deputatai: Juozas Banaitis, Konstantinas Gabdankas, Marija Kaunaitė, Jonas Kubilius, Eduardas Mieželis, Janina Narkevičūtė, Leonidas Polozencevas, Teofilas Tilvytis, Vincas Vitkauskas, Henrikas Zimanas, Antanas Zokas.

Tikrai nežinome šios komisijos uždavinių, bet neklaysime pasakę, kad ji rūpinsis ir užsienioje gyvenančių Lietuvos išeivių kultūriniais reikalais, t. y., bandys padėti jiems.

Užsienio reikalų komisija, kaip matome, sudaro labai žymūs žmonės.

"DIDELIO RAZUMO" VYRAS

Pateko mums į rankas čekiškė Sandara (už geg. 15 d.). Atkreipė mūsų dėmesį didžiule antraštė, nusidriekusi per visą puslapį: "Maskra nestarja, bet diktuoja Gencros sveigose..."

Matote, kaip tūli redaktoriai dalykus supranta!

APIE PASAULINI JAUNIMO FESTIVALĮ

Siemiet Vienoje, Austrijos sostinėje, įvyks VII Pasaulinis jaunimo ir studentų festivalis. Jis prasidės liepos 26 d., o baigsis rugpjūčio 4 d.

Kaip matome, pokario metais

Ten, atrodo, vyksta kaž kokie pasitarimai, konferencijos.

Chruščiovas pasakė: jei Amerika steigs Italijoje ir Graikijoje raketinių bombų bazes, tai tą patį darys ir tarybinis blokas Albanijoje.

Albanija yra labai svarbi strateginiu atžvilgiu šalis. Nedidelė, bet svarbi!

jau įvyko šeši pasaulinio jaunimo ir studentų festivaliai — dainų, šokių, sporto šventė. Rinktinis jaunimas, suvykęs iš viso pasaulio kampų, eina į pažintis, diskutuoja, rodo savo talentą toje ar kitoje sakoje. Na, ir visa tai eina naudon taikos reikalui.

Šeštasis jaunimo festivalis prieš dvejus metus įvyko Maskvoje. Tai buvo bene pats didžiausias ir spalvingiausias taikos jaunimo sambūris žmonių istorijoje. Siemiet jis, kaip sakėme, įvyks Austrijoje. Kuo gi VII pasaulinis jaunimo ir studentų festivalis bus būdingas? Kaip praneša tarybinė spauda, jis bus būdingas tuo:

"Siemiet festivalis bus pirmą kartą surengtas kapitalistinėje šalyje. Kai po šeštojo festivalio buvo svarstomas klausimas dėl sekančio festivalio vietos, daugelio organizacijų atstovai pasisakė už Vieną. Austrijos vyriausybė sutiko suvesti festivalį Vienoje.

"Dabar 130 pasaulio šalių jaunimo organizacijos (beveik ištisas tūkstantis) remia Vienos festivalį. Septyniadesimt penkiose šalyse įkurti nacionaliniai parengiamieji komitetai. Daugelio šalių jaunimas renka lėšas VII festivalio fondui, kuris duos galimybę siūsti delegacijas į Vieną iš kolonijinių ir priklausomų šalių. Vienoje anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų kalbomis išsina laikraštis 'Festivalis'.

"Argentinoje, Nacionalinio parengiamosio komiteto veiklą remia daug visuomeninių, jaunimo, sporto, kultūros organizacijų. Pačioje Austrijoje taip pat įsteigtas Nacionalinis komitetas, kuris organizuoja jaunimą, norintį padėti. Vienoje jau dirba dailininkų dirbtuvės miestui apipavidalinti. Čia jaunieji dailininkai ruošia papuošimus, plaktatus, maketus. Plačiai rengiamasi festivaliui Jungtinėse Amerikos Valstijose. Vietose ikurta eilė parengiamųjų komitetų. Manoma, kad į Vieną nuvyks apie penkis šimtus jaunųjų amerikiečių. JAV Nacionalinis parengiamasis komitetas kreipėsi į Amerikos jaunimą su tokiu pareiškimu:

"Mes jaučiame, kad Tarybų Sąjunga, užpėnai plačiai atidariusi duris VI Pasauliniam jaunimo festivaliui, padidino savo prestižą milijonų žmonių akyse. Mes tikimės, kad su lauksime dienos, kai galėsime padaryti tą patį. Bet kol ši diena dar neatėjo, mes siekiame, kad daugiau amerikiečių dalyvautų pasauliniuose tradiciniuose jaunimo susitikimuose."

"Tokia pažūra į Vienos festivalį. Daugelyje šalių nacionaliniai parengiamieji komitetai įtraukė į savo sudėtį žymius visuomenės, kultūros ir meno veikėjus."

Kaip dabar numatoma, į Vienos festivalį tarybinės tautos pasius apie 800 žmonių. Dideles delegacijas siųs socialistinės liaudiškos respublikos. Pavyzdžiui, Vengrija žada pasiųsti apie 550 jaunimo.

Spėjama, kad į šį festivalį bus prisiusta tarp 15-16 tūkstančių jaunų delegatų iš 120 pasaulio šalių!

Kiek žmonių ten bus pasiųsta iš JAV, kol kas nėra žinių.

Kitais žodžiais, VII-asis pasaulinis jaunimo festivalis žada būti nepaprastai spalvingas.

Taipei. — Kinijos karičiai lėktuvai ir laivai pradėjo smarkiau veikti Quemoy ir Matsu salų srityje.

R. Mizara

J. N. Simans-Simanauskas

Gegužės 25 d. Clevelande mirė Juozas N. Simans-Simanauskas. Velionis buvo gimęs 1879 m. vasario 13 d. Vadinasi, Juozas mirė eidamas 81-uosius metus amžiaus.

Neatsimenu, kuriais metais su velioniu susipažinau, bet žinau, jog seniai. Tai buvo ne tik labai malonus draugas, o ir nepaprastai darbštus, veiklus visuomenininkas ir spaudos korespondentas.

Amerikoje jis ėjo mokyklon ir baigė okulisto mokslą — akininių žmonėms prietaikymo mokslą. Kadaiše Clevelande Dr. J. Simans-Simanauskas turėjo savo ofisą ir praktiką darė labai didelę. Darbą atliko gerai, tai žmonės jį mėgo ir gerbė: jo laukiamasis visuomet (atdaronis valandomis) būdavo kupinas žmonių.

Užsidirbęs pinigų, J. S. uždarė savo ofisą, gyveno iš santaupų. Kurį laiką jis su žmona praleisdavo St. Petersburg, Floridoje; ir man su levo teko kartą svečiuotis pas draugiškų Simansus. Jo žmonai prieš keletą metų mirus, J. N. Simans nuolat gyveno Clevelande. Ir čia gyvendamas, kiek tik jėgos leido, veikė darbininkų judėjime.

Vargiai beįvyko koks nors svarbesnis Clevelando pažangiųjų žmonių mitingas, kuriame J. N. Simans nebūtų dalyvavęs, kurio jis nebūtų aprašęs. Tik pastaruoju metu, jo sveikatai smarkiai sušlubavus, J. N. Simans jau nebegalėjo visuose mitinguose dalyvauti.

Jis dėsnojai aukėjo mūsų judėjimo ir spaudos reikalams. Jis rūpinosi, sielojosi visais mūsų judėjimo reikalais.

J. S. Simans-Simanausko mirtis Clevelando pažangiajai visuomenei uždavė skaudų smūgį. Smūgis, tiesa, ir visam JAV pažangiam lietuvių judėjimui.

J. N. Simans kaip bendradarbis

Labai seniai velionis buvo pradėjęs Laisvę rašyti korespondencijas ir straipsnius. Dažnai pasirašydavo slapyvardžiu, o kai kada tik inicialais JNS. Neretai savo korespondencijas, naudodamas rašomąją mašinėlę atmušdavo dviejuose egzemplioriuose ir siųsdavo vieną Laisvėi, kitą Vilniai.

Mes dažnai jo rašinius radikaliai taisydavome ir trumpindavome. Na, kai kurie mūsų bendradarbiai (ne visi, ne!) smarkiai supyksta ant mūsų, kai su trumpini ar gerokai pataisai jų raštus. Ne toks buvo Juozas Simans-Simanauskas.

Zemiam paduodu velionio, brangaus draugo J. Simanso vieną būdingą laišką, kuris labai daug pasako apie jį kaip apie veikėją, spaudos bendradarbį, draugą ir žmogų.

1957 m. sausio 21 d.

Draugui R. Mizarai

Brangus Drauge:

Sirdingai dėkoju už laiškelį. Tik Jūs, Drauge, esate man perdaug geras. Jūs ne vien meistriškai, gražiai pataisote mano korespondencijas, kad būtų patrauklios skaityti ir skaitytojų nenuvargintų. To stengiuosi ir aš, tik ne visada pavyksta.

Mano rašinys apie Vengrijos tragediją iš po Jūsų rankos išėjo rimtas straipsnis, daug geresnis negu Vilnies draugų. Jūs jį įtalpinote į Editorialinį puslapį, o Vilnies draugai—ant 5-o pusl.

Argi Jums, Drauge, reikia dar gaisuoti savo brangų laiką su padėka bei pasiaiškinimais? Rašyti į spaudą yra mano užduotis. Ir ateityje stengsiuosi rašyti daugiau, tik su ta išlyga, kad Jūs pataisykite mano rašybos klaidas. Bet Jūsų, Mielas Drauge, laiškučiai visados buvo ir bus man malonūs. Matydamas reikalą, patarkite man; parašykite ir apie Juvdiejų sveikatą ir panašiai.

Rašyti apie Vengriją man jausmai privertė mane. Tokių rimtų įvykių metu, apie kuriuos nieko aiškaus nebuvo galima susigriebti, kritiškai sekiau mūsų dienraščius, ir su apgailestavimu reikia pripažinti, kad nieko nebuvo aiškaus, ir, mano supratimu, buvo dar ir klaidų.

Talpintos klaidingos žinios iš Italijos, Francūzijos ir Kinijos apie Tarybų Sąjungos "intervenciją" ir kokias ten klaidas, apie Vengrijos valdžios klaidas, kurios tikrenybėje buvo išdavystė kontrrevoliucionierių, prisilakusių prie valdžios, saugumo policijos, kariuomenės ir jaunimo. Tik pasiskaičius Jassicos Smith ir Art Shields surinktų faktų pasidarė aišku ir patikėtina.

Tuomet aš laukiau savaitę, laukiau kitą, kada mūsų dienraščiai perduos tas žinias mūsų skaitytojams, bet nesulaukdamas pasiryžau pajungti savo silpnas jėgas sudėstymui tų žinių ir jas parašyti. Tik iki aš jas surinkau ir išdėčiau, jau buvau išsieikvojęs ir dar skubinausi rašyti. Sudarė perėjimų ir nedėsių mišinys. Baigęs rašyti pastebėjau, kad jį reikėtų perrašyti, bet, pamąsęs, kad jis ir taip jau suvėluotas, pasiūniau Jūsų pataisymui.

Turiu Jums prisipažinti, kad sekančio vasario 13 d. jau būsiu 78 metų "jaunuolis." Bet, prisilaikydamas sveikatos kultūros, jaučiuosi gerai.

Dar vieno dalykėlio noriu Jus paprašyti, tai kad įde-tumėt į sekančią šviesos laidą eiles "Pas Leniną," jei telpiančias švityrųje iš spalio 30. Beskaitant, jos manė dikčiai sujudino ir dar kartą patikrino, kodėl nei Radio Free Europe, nei Alan Dulleso šnipai bei prokatorai nepajėgia sukurstyti Tarybų Sąjungos liaudies. Aš manau, kad ir kitiems šviesos skaitytojams jos patiks.

Tai ir baigsiu Jus varginęs, Mielas Drauge. Su nuoširdžiais linkėjimais geriausios sveikatos, kad dar per daugelį metų pajėgtumėte skleisti apšvietą tarp lietuvių, kur tik jie begyventų. Taipgi meldžiu perduoti mano geriausius linkėjimus Ievutei. Matosi, draugė dar suranda laiko darbuotis ir mene.

Draugiškai,
Juozas Simans

Velionio J. N. Simans-Simanausko aukščiausias laiškas daugiau nei kas kitas parodo, kad jis labai

rūpinosi, sielojosi ne tik lietuviškais reikalais, o ir tarptautiniais. 1956 metų padėti (fašistų išstojimą Vengrijoje) jis gerai suprato, na, ir troško, ir darė visa, kad ir kiti taip su-prastų.

Jis rūpinosi ir asmeniniais draugų reikalais-reikalais, visuomet būdamas pasirengęs jam ar jai padėti nelaimėje.

Žodžiu, J. N. Simans-Simanauskas buvo brangus draugas, uolus visuomenininkas, geras mūsų spaudos bendradarbis.

Lai būva ilga jam atmin-tis!

"Jei numirsi iš baimės, tai tave veltui palaidos"

Juhtginėse Valstijose garsinimai vaidina labai svarbią rolę ir jų įvairumai i-keistumui sugalvojai visokių vardų. Vaziuodamas automobilių vieškeliu gali matyti visokiausių garsini-mų, kaip tai: "Valgyk pietus meškos galvoje..." "Jei-gu nori gauti bučkį nuo Miss America, tai sustok Plikagalvio karčiamejo..." "Jeigu nori žemę matyti iš dangaus, tai sustok Elnio Rago karčiamejo" ir t.t.

Bet gal keičiausia garsini-mą davė filmų gamintojai, Alland artistai, garsin-dami savo filmą "Laidoji-mas". Žurnale "Advertis-ing Age" anglų kalboje jį sekamai išreiškta: "If it frightens you to death you'll be buried free of charge". Lietuvių kalboje tai reikštų: "Jeigu tu numirsi iš išgascio, tai būsi palaidotas veltui".

Ir kas ėjo matyti tą fil-mą, tai jam iš anksto įteikė liūdymą (policy) aft \$1,000, atsitikime, jeigu žiūrovas numirs iš išgascio. Sakoma, kad filma turėjo pasisekimo, nes tuojau Uni-versal firma užsakė pas-garsintojus, kad ir jai pa-gamintų panašių garsini-mų.

ENCIKLOPEDIJA BUS DIDELĖ!

Lietuvos Mokslų akademijos prezidentas J. Matulis andai parašė Vilniaus "Tiesoje" straipsnį apie tai, ką LMA per septynmetį turės nuveikti mokslų srityje. Be kitko, jis primena ir apie lietuviškąją enciklopediją, kuri jau ruošia-spaudai.

Prof. J. Matulis sako: "Lietuvos Tarybinės Enciklopedijos vyriausioji redakci-ja per septynmetį turi visiškai paruošti ir išleisti Lietuvos Ta-rybinę Enciklopediją, kuri iš-eis 20 tomų, po 70-75 autori-nius lankus kiekviename tome. 1959 m. išleidžiamas I tomas, 1960 m.—du tomai, 1961-1965 m.—po keturis tomus kasmet."

Kiek atmename, iš karto bu-vo manyta lietuviškąją enci-klopediją leisti tik 12-koje to-mų. Bet vėliau pasirodo, pir-mesnis nutarimas buvo pakeis-tas.

PRIEŠ VAKARŲ BAZES BUS TSRS BAZES

Tirana. — Atvykęs į Al-baniją TSRS premjeras Chruščiovas sakė kalbą. Jis pareiškė, kad jeigu Graiki-ja ir Italija leis Jungtinėms Valstijoms stiegti atomi-nių raketų bazes, tai TSRS tokias bazes įsteigs Albani-joje. Jis sakė, kad raketos iš Albanijos galėtų pasiek-ti visas Graikijos ir Italijos vietas.

Užsakykite Laisvę savo giminėms į Lietuvą. Kaina \$12.00 metams.

Mūsų brangioji žemė

"Ubagas gimei, ubagu ir mirsi"

Iš Dusetų Balys Zaluba kaip sparnus įgijęs lėkė. Vos įjėjęs į kaimą, susitiko Antaną Rėzą.

— Bene loterijoje ką laimėjai, kad visas švyti! — pasidomėjo kaimynas. Zaluba numojo ranka.

— Ką ten loterija... Žemės reforma prasidėjo. Vasakny dvarą dalyms. Dabar, brolau ir grytelninkai žemės gaus. Ateik vakare, pasitarsim.

Vos tik nusileido saulė ir vakaras suvytė Bikūnų kaimo sodybas ūkanų šydu, i grytelninko Zalubos trobelę ėmė rinktis bėdžiai. Atėjo šeimininko dėdė Juozapas Zaluba, patyliukais įsispraudė pro duris Martinas, įvрто garšiai besiginčydamai Antanas Rėza ir Adomas Vanaginskas, atskubėjo Pranciškus Slapšinskas. Žinia apie valdžios vykdomą žemės reformą sujaudino visus tuos, kurie niekad neturėjo savos žemės lopo.

Balys pasakojo naujieną ir matė, kaip viltimi dega grytelninkų akys, kaip rausta iš susijaudinimo išvargę, apšėpę jų veidai...

— Kad nors porą hektarų duotų. — atsiduso Martinas. — Taip įgriso Statulevičiaus žemėj tupėt. Nei vištos iš namų išleisi, nei vaikas gali per slenkstį peržengti — svetima žemė, svetimi pasėliai.

— O man, galvoji, lengviau? — įsiterpė Balys Zaluba. — Irgi tas pats...

Ta pati bėda slėgė ir kitus. Rėzos ir Vanaginsko trobelės stovėjo. Motiejus Kavolio žemėje. Zaluba gi priklausė nuo Kosto Slapšinsko, kurio sklype jis turėjo pasistatęs gryčiutę. Iš naujosios žemės reformos grytelninkai daug ko tikėjosi.

Taip besikalbant, besiguodžiant, tyliai braktelėjo durys. Atėvį visi pažino. Tai buvo Antanas Skardinskas. Šnekėjo žmonės, kad Skardinskas esąs komunistas. Pasisveikino, prisėdoprie vyrų, ėmė klausytis. — Kaip manai, gausimmes žemės? — palinko prie Skardinsko Zaluba.

Žmogus ilgai tylėjo, raukė kaktą. Matyt, nenorėjo vilčių žlugdyti.

— Klausi, Baly, lyg pats nežinodamas. — pagaliau pratarė. — Esi proletaras, "Putilove" tiek metu išdirbai. Rusijoje matei, kas dėl žemės darėsi. Ne, draugai, be revoliucijos buržuazija jums žemės neduos.

Pasakė — lyg per grytelninkų galvas vožė. Prtilo valstiečiai, kiekvienas savo mintyse užsiklėdė. Bet neilgam.

Išsikirsti nusiminė

— Prezidentui parašysim, jei kas! pašoko Balys. — Juk žemės reforma dabar!

— O žinai, kam ji reikalinga, šita žemės reforma! — nenusileido Skardinskas. — Valstiečiai apgausti ją ponai išgalvojo. Kytėls, gal būt, vienam kitam pelkės smotelį, o likusėms — špygą. Pamatysi. Žemės neprašyti reikia. Kovoti už ją reikia. Tik kraujo kaina gaus ją bežemiai. O iš buržuazinės reformos tik buožės pasipelnys.

Netikėjo, nenorėjo tikėti Skardinsko žodžiais grytelninkai. Tiek vilčių, tiek lūkesčių sudėjo į žemės re-

formą, o čia — tokie žodžiai. Taip ir išsikirstė, po sunkių akmenų širdyje išsinešė.

Sunkiai vertėsi tuo metu kalvio Balio Zalubos šeima. Pats jis nuo aušros ligi su temų dirbo prie žaidro, žmona su vaikais lenkė nugaras Ramavydiškių kaimo buožės Antano Indrasiaus laukuose. Reikėjo gi kaip nors išsimaitinti, už žemę, kurioje stovėjo lūšnelė, Kostui Slapšinskui atsilyginti...

Nemanė Balys, kad taip nesvetingai sutiks jį gimtinė. Iki autuonioliktųjų dirbo "Putilovo" gamykloje. Pasiekė žinios, kad ir Lietuvoje Tarybų valdžia įkurta. Tad ilgai nelaukęs, iškelia į gimtąją žemę. Bet neilgai džiaugėsi laisve. Pasmaugė Tarybų valdžią interventa, o buvęs "Putilovo" proletaras tapo kampininku, grytelninku.

Dabar visas savo viltis Balys dėjo į žemės reformą.

Nė kasnelio bežemiams

Kitaip galvojo jo darbdavys Antanas Indrasius ir Bikūnų kaimo buožės Antanas Paškevičius, Zigmantas Ragaišis, Motiejus Kavolis. Pasitarę tarp savęs, sumetė, kiek reikėjo, patėpė, kur reikėjo, ir žemės dalinimo komisija, kapčiavusi Vasakny dvara bei Bikūnų kaimą, aplenkė grytelninkus — nė vienam iš jų netgi lysvelės nedavė.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

— Pažiūrėsim! — nenusileido Balys.

Buožės suuodė, kad grytelninkai prašymus dėl žemės rašo, susimetė pas Paškevičių pasitarti.

Suokolbis prieš kalvį

— Tai kalvis Zaluba žmones kiršina. Pamokyti jį reikia, — vienbalsiai nusprendė. — Žinios jis, kaip bolševikų idėjas skleisti... Nenujautė Balys, kokias jam pinkles turčiai spėdžia, vis laukė atsakymo iš laikinosios sostinės, kaimynus drąsino. O tuo tarpu buožės kurstė Kostą Slapšinską susidoroti su savo grytelninku Baliu Zaluba...

Pagaliau atėjo ilgai lauktasis atsakymas. Virpančiomis iš susijaudinimo rankomis atplėšė Balys valdišką voką, perskaitė ir pajuto, kad keliai linksta... Nuleido žemyn galvą, kad nematytų kaimynų, tyliai pratarė:

— Tiesą sakė Skardinskas... Tik jėga galim išplėsti mes žemę iš turčių... Departamentas atsako, kad žemės dalinimo komisija pasielgė Bikūnuose teisingai, pagal įstatymą...

O po kelių dienų Zaluba gavo šaukimą į teismą. Buožių pakurstytas Kostas Slapšinskas nutarė pamokyti grytelninką. Dusetų taikos teisėjas Antanas Griaunas perskaitė teismo sprendimą. Balys atidžiai

klausėsi, bet tik atskiri žodžiai tepasiekė jo sąmonę. Suprato, kad teismas nusprendė išskeldinti jį iš Kostui Slapšinskui priklausančios žemės...

— O kur? Kur man išsikelti? — lyg pabudo Zaluba. — Su vaikais, su visa trobele?

— Kur nori, — abejingai atkiirto teisėjas. — Nors peklon.

Svetimose pakampėse

Džiaugėsi buožės dvigubą pergalę laimėję. Mat, ne tik susidoroto su nekenciamu grytelninku kiršintoju, bet ir išmetė jį iš kaimo, savo ramybę apsaugojo. Sunki bėda užgriuvo Zalubų šeimą. Kiekvieną dieną lenda kalviui į akis Slapšinskas, teismo sprendimą panosėn kaisioja, rėkia:

— Nesidinkis iš mano žemės! Policiją pašauksiu! — O kur nesidintis? Nė vienas buožė nenori išleisti iš savo žemės.

Pagaliau Zalubai pavyko. Užpalių valsčiaus Vilučių apylinkės buožė Narūnas, turtingo Armoniškio vienkio savininkas, nutarė nepaisyti buožių bei dvarponių slapto susitarimo išvyti Zalubą — susigundė, mat, kalvio meistriškumu, veltui gaunamomis jo šeimoms rankomis. Surašė sumetę, kur reikėjo, ir žemės dalinimo komisija, kapčiavusi Vasakny dvara bei Bikūnų kaimą, aplenkė grytelninkus — nė vienam iš jų netgi lysvelės nedavė.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

— Pažiūrėsim! — nenusileido Balys.

Buožės suuodė, kad grytelninkai prašymus dėl žemės rašo, susimetė pas Paškevičių pasitarti.

— Tai kalvis Zaluba žmones kiršina. Pamokyti jį reikia, — vienbalsiai nusprendė. — Žinios jis, kaip bolševikų idėjas skleisti... Nenujautė Balys, kokias jam pinkles turčiai spėdžia, vis laukė atsakymo iš laikinosios sostinės, kaimynus drąsino. O tuo tarpu buožės kurstė Kostą Slapšinską susidoroti su savo grytelninku Baliu Zaluba...

Pagaliau atėjo ilgai lauktasis atsakymas. Virpančiomis iš susijaudinimo rankomis atplėšė Balys valdišką voką, perskaitė ir pajuto, kad keliai linksta... Nuleido žemyn galvą, kad nematytų kaimynų, tyliai pratarė:

— Tiesą sakė Skardinskas... Tik jėga galim išplėsti mes žemę iš turčių... Departamentas atsako, kad žemės dalinimo komisija pasielgė Bikūnuose teisingai, pagal įstatymą...

O po kelių dienų Zaluba gavo šaukimą į teismą. Buožių pakurstytas Kostas Slapšinskas nutarė pamokyti grytelninką. Dusetų taikos teisėjas Antanas Griaunas perskaitė teismo sprendimą. Balys atidžiai

klausėsi, bet tik atskiri žodžiai tepasiekė jo sąmonę. Suprato, kad teismas nusprendė išskeldinti jį iš Kostui Slapšinskui priklausančios žemės...

— O kur? Kur man išsikelti? — lyg pabudo Zaluba. — Su vaikais, su visa trobele? — Kur nori, — abejingai atkiirto teisėjas. — Nors peklon.

Svetimose pakampėse

Džiaugėsi buožės dvigubą pergalę laimėję. Mat, ne tik susidoroto su nekenciamu grytelninku kiršintoju, bet ir išmetė jį iš kaimo, savo ramybę apsaugojo. Sunki bėda užgriuvo Zalubų šeimą. Kiekvieną dieną lenda kalviui į akis Slapšinskas, teismo sprendimą panosėn kaisioja, rėkia:

— Nesidinkis iš mano žemės! Policiją pašauksiu! — O kur nesidintis? Nė vienas buožė nenori išleisti iš savo žemės.

Pagaliau Zalubai pavyko. Užpalių valsčiaus Vilučių apylinkės buožė Narūnas, turtingo Armoniškio vienkio savininkas, nutarė nepaisyti buožių bei dvarponių slapto susitarimo išvyti Zalubą — susigundė, mat, kalvio meistriškumu, veltui gaunamomis jo šeimoms rankomis. Surašė sumetę, kur reikėjo, ir žemės dalinimo komisija, kapčiavusi Vasakny dvara bei Bikūnų kaimą, aplenkė grytelninkus — nė vienam iš jų netgi lysvelės nedavė.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

— Pažiūrėsim! — nenusileido Balys.

Buožės suuodė, kad grytelninkai prašymus dėl žemės rašo, susimetė pas Paškevičių pasitarti.

— Tai kalvis Zaluba žmones kiršina. Pamokyti jį reikia, — vienbalsiai nusprendė. — Žinios jis, kaip bolševikų idėjas skleisti... Nenujautė Balys, kokias jam pinkles turčiai spėdžia, vis laukė atsakymo iš laikinosios sostinės, kaimynus drąsino. O tuo tarpu buožės kurstė Kostą Slapšinską susidoroti su savo grytelninku Baliu Zaluba...

Pagaliau atėjo ilgai lauktasis atsakymas. Virpančiomis iš susijaudinimo rankomis atplėšė Balys valdišką voką, perskaitė ir pajuto, kad keliai linksta... Nuleido žemyn galvą, kad nematytų kaimynų, tyliai pratarė:

— Tiesą sakė Skardinskas... Tik jėga galim išplėsti mes žemę iš turčių... Departamentas atsako, kad žemės dalinimo komisija pasielgė Bikūnuose teisingai, pagal įstatymą...

O po kelių dienų Zaluba gavo šaukimą į teismą. Buožių pakurstytas Kostas Slapšinskas nutarė pamokyti grytelninką. Dusetų taikos teisėjas Antanas Griaunas perskaitė teismo sprendimą. Balys atidžiai

klausėsi, bet tik atskiri žodžiai tepasiekė jo sąmonę. Suprato, kad teismas nusprendė išskeldinti jį iš Kostui Slapšinskui priklausančios žemės...

— O kur? Kur man išsikelti? — lyg pabudo Zaluba. — Su vaikais, su visa trobele?

— Kur nori, — abejingai atkiirto teisėjas. — Nors peklon.

Svetimose pakampėse Džiaugėsi buožės dvigubą pergalę laimėję. Mat, ne tik susidoroto su nekenciamu grytelninku kiršintoju, bet ir išmetė jį iš kaimo, savo ramybę apsaugojo. Sunki bėda užgriuvo Zalubų šeimą. Kiekvieną dieną lenda kalviui į akis Slapšinskas, teismo sprendimą panosėn kaisioja, rėkia:

— Nesidinkis iš mano žemės! Policiją pašauksiu! — O kur nesidintis? Nė vienas buožė nenori išleisti iš savo žemės.

Pagaliau Zalubai pavyko. Užpalių valsčiaus Vilučių apylinkės buožė Narūnas, turtingo Armoniškio vienkio savininkas, nutarė nepaisyti buožių bei dvarponių slapto susitarimo išvyti Zalubą — susigundė, mat, kalvio meistriškumu, veltui gaunamomis jo šeimoms rankomis. Surašė sumetę, kur reikėjo, ir žemės dalinimo komisija, kapčiavusi Vasakny dvara bei Bikūnų kaimą, aplenkė grytelninkus — nė vienam iš jų netgi lysvelės nedavė.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

— Irgi tas pats...

Kad nors porą hektarų duotų. — atsiduso Martinas. — Taip įgriso Statulevičiaus žemėj tupėt. Nei vištos iš namų išleisi, nei vaikas gali per slenkstį peržengti — svetima žemė, svetimi pasėliai.

— Kad nors porą hektarų duotų. — atsiduso Martinas. — Taip įgriso Statulevičiaus žemėj tupėt. Nei vištos iš namų išleisi, nei vaikas gali per slenkstį peržengti — svetima žemė, svetimi pasėliai.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

— Pažiūrėsim! — nenusileido Balys.

Buožės suuodė, kad grytelninkai prašymus dėl žemės rašo, susimetė pas Paškevičių pasitarti.

— Tai kalvis Zaluba žmones kiršina. Pamokyti jį reikia, — vienbalsiai nusprendė. — Žinios jis, kaip bolševikų idėjas skleisti... Nenujautė Balys, kokias jam pinkles turčiai spėdžia, vis laukė atsakymo iš laikinosios sostinės, kaimynus drąsino. O tuo tarpu buožės kurstė Kostą Slapšinską susidoroti su savo grytelninku Baliu Zaluba...

Pagaliau atėjo ilgai lauktasis atsakymas. Virpančiomis iš susijaudinimo rankomis atplėšė Balys valdišką voką, perskaitė ir pajuto, kad keliai linksta... Nuleido žemyn galvą, kad nematytų kaimynų, tyliai pratarė:

— Tiesą sakė Skardinskas... Tik jėga galim išplėsti mes žemę iš turčių... Departamentas atsako, kad žemės dalinimo komisija pasielgė Bikūnuose teisingai, pagal įstatymą...

O po kelių dienų Zaluba gavo šaukimą į teismą. Buožių pakurstytas Kostas Slapšinskas nutarė pamokyti grytelninką. Dusetų taikos teisėjas Antanas Griaunas perskaitė teismo sprendimą. Balys atidžiai

klausėsi, bet tik atskiri žodžiai tepasiekė jo sąmonę. Suprato, kad teismas nusprendė išskeldinti jį iš Kostui Slapšinskui priklausančios žemės...

— O kur? Kur man išsikelti? — lyg pabudo Zaluba. — Su vaikais, su visa trobele?

— Kur nori, — abejingai atkiirto teisėjas. — Nors peklon.

Svetimose pakampėse Džiaugėsi buožės dvigubą pergalę laimėję. Mat, ne tik susidoroto su nekenciamu grytelninku kiršintoju, bet ir išmetė jį iš kaimo, savo ramybę apsaugojo. Sunki bėda užgriuvo Zalubų šeimą. Kiekvieną dieną lenda kalviui į akis Slapšinskas, teismo sprendimą panosėn kaisioja, rėkia:

— Nesidinkis iš mano žemės! Policiją pašauksiu! — O kur nesidintis? Nė vienas buožė nenori išleisti iš savo žemės.

Pagaliau Zalubai pavyko. Užpalių valsčiaus Vilučių apylinkės buožė Narūnas, turtingo Armoniškio vienkio savininkas, nutarė nepaisyti buožių bei dvarponių slapto susitarimo išvyti Zalubą — susigundė, mat, kalvio meistriškumu, veltui gaunamomis jo šeimoms rankomis. Surašė sumetę, kur reikėjo, ir žemės dalinimo komisija, kapčiavusi Vasakny dvara bei Bikūnų kaimą, aplenkė grytelninkus — nė vienam iš jų netgi lysvelės nedavė.

Nenusileido tačiau rankų Balys Zaluba.

— Kituose kaimuose grytelninkų trobas apkapčiuoja, palieka jiems žemės nors daržovėms, — kalbėjo jis vyrams. — O mūsų kaimo buožės papirko komisija, apgavo mus. Nėra tokio įstatymo, kad dabar žmogus svetimoje žemėje gyventų. Rašykim prašymą į Kauną.

Parašė. Užsukęs kartą į Bikūnus, Skardinskas paaiškino:

— O Kaune, manot, geresnė sėdi? Tų pačių buožių sūneliai jūsų prašymą skaitys.

Styginiai instrumentai

Kaip žinome, senovėje žmogus medžiodavo girioje žvėris šaunamuoju lanku. Darydamas sau šį prietaisą, jis ne kartą išbandydavo, ar pakankamai tvirtai įtempta templė. O toji (pastebėjo jis) gražiai suskambedavo. Ilgesnės templės garsas būdavo žemesnis, trumpesnės ar labiau įtemptos — aukštesnis.

Toks jau yra fizikos dėsnis. Taip iš šaunamojo lanko atsirado pirmasis styginis instrumentas, o templė virto styga.

Slinko šimtmečiai, ir žmogus prie tos vienintelės stygos pridėjo dar keletą stygų. Dabar jis jau galėjo išgauti kelis skirtingus garsus, galėjo, braukydamas ranka stygas, pritarti savo dainavimui. O kadangi graikų kalboje styga vadinama "korda," tai ir pirmąsio muzikos instrumento pritariamieji garsai deriniai buvo pavadinti akordais.

Iš čia aprašyto instrumento išsivystė arfa — daugiastygis muzikos instrumentas.

Kada žmogus pastebėjo, kad tuščia medinė dėžė irgi nebloginai skamba, o ypač gerai rezonuoja, jis ir ant dėžės užtempė kelias stygas. Taip atsirado liutnia, guslės, gitara, citra ir mūsų kanklės. Tai vis pirmieji styginiai instrumentai. Jais buvo grojama braukiant, gnaibant arba užgaunant stygas. Daug vėliau pradėtas vartoti smilcinis, kuris irgi išsivystė iš lanko, tik templės vietoje buvo įtemptas pluoštas arkljo uodegos plauku. Braukant su šiuo prietaisu stygas, jos suskamba visai kitaip.

Pagrindiniai šių dienų styginiai instrumentai, įeinantieji į simfoninio orkestro sąstatą, yra smuikas, altas, violončelė ir kontrabasas. Seniausias iš jų yra altas. Viduramžiais jis būdavo gaminamas įvairių dydžių, kurių kiekvienas turėjo savo pavadinimą (viola damore, viola gamma ir pan.). Viola — tai itališkas alto pavadinimas, ir todėl suprantama, kad pagamintas mažesnis savo apimtimi violos variantas ir buvo pavadintas violino. Išvertus į lietuvių kalbą, reikštų — altukas (dabartinis smuikas).

Smuikas — tai visų styginių instrumentų karalius. Pati įstabioji jo savybė — dainingumas, o geras muzikantas juo gali atlikti ir sunkiausius pasažus — labai greito tempo kūrinius. Žodžiu, smuiko techniškomis galimybėmis ir jo tembrui negali prilygti joks kitas instrumentas.

Jo senasis giminaitis — altas — niekuo nesiskiria nuo smuiko, tik jis yra truputį didesnis. Todėl ir jo garsai skamba žemiau.

Smuiku arba altu grojama, prisidėjus instrumentą prie peties ir smakru jį prispaudus, o violončelė taip groti jau nebeįmanoma — ji per didelė. Violončelė grojama atsisėdus ir instrumentą išspraudus tarp kelių. Šiaip ji savo sandara niekuo nesiskiria nuo alto, tik dėl didesnės apimties skamba visa oktava (tonais) žemiau už jį. Violončelės garsai labai malonūs ir daininigi, todėl ji dažnai naudojama kaip

tas instrumentas.

Žemiausias garsus duoda kontrabasas. Jis toks didelis, kad juo groti reikia stovint, nes kitaip muzikantas negalėtų pasiekti jo kakliuko. Kontrabasas su savo storomis stygomis nėra linkęs švelniai dainuoti, todėl jam retai tepavedama savarankiškai atlikti kokias nors melodijas. Tačiau jis, kaip savos rūšies tvirtas ir žemas fundamentas, orkestro kolektyve yra nepamainomas.

Alg. Kalinauskas

"Košerna" mėsa pagydė liūtą

Clyde Beattys cirkų savininkai gavo iš Afrikos gražų liūtą, virš 700 svarų. Jį apkrikštijo Aleksandru Didžiuoju (Alexander the Great). Bet visi specialistai, kurie liūtus išlavina cirkams, niekaip negalėjo su naujuoju liūtu "rodos" gauti. Ar geru, ar piktu, tuo prie jo ėjo, "Aleksandras Didysis" ir atsistodavo pavojingoje pozicijoje.

Cirko savininkai jau buvo manę, kad reikės jį atiduoti į zoologijos daržą, arba ir nušauti. Bet štai kartą pritrūko šaldytos mėsos ir liūto prižiūrėtojas supainėjo jam tik užmuštą aviną. "Aleksandras Didysis" išvarto aukštelininkas ir pradėjo gražiai "akutes" vartyti. Liūto lavintojai pabandė šį kartą ir jis buvo gerutis, kaip "avinai".

Tik po to jie dąsiproto, kad Afrikoje "Aleksandru Didžiuoju" neteko maitinti šaldyta mėsa, nes jis ten visada ėdė šviežią. Pradėjo jį penėti "košerna" mėsa ir liūtas pasidavė lavinimui. Matomai, kad jam nuo šaldytos mėsos susidaravo nesmagumų ir todėl jis buvo labai piktas.

Laivas-keltas (ferry boat)

Kauno laivų remonto dirbtuvėse statomas ežerinio tipo savaeigis keltas. Jį sukonstravo RTFSR Upių laivyno ministerijos Gorkio Centrinio konstruktorių biuro inžinieriai. Šis laivas-keltas skiriamas krovinių ir keleivių pervežimui ežeruose, vandens saugyklose ir kituose panašiuose vandens baseinuose. Keleivių patogumui jame įrengti saltonai su minkštasuoliais, triumai — kroviniams. Visos jo valdymo operacijos bus atliekamos elektrinių prietaisų pagalba. Šis keltas vienu metu galės paimti 8 pakrautus sunkvežimius ir 125 žmones.

Pirmasis Kauno laivų remonto dirbtuvių darbininkų kolektyvo pastatytas laivas-keltas plaukios Kuršių mariose. Panašūs moderniški keltai artimiausiu metu bus pradėti statyti ir Kauno jūros baseinui.

KUBOJE JAU REAKCIJA KELIA GALVĄ

Havana. — Likę Batistos šalininkai ir Jungtinių Valstijų cukraus plantacijų Kuboje savininkai veda kurstymo agitaciją prieš komunistus. Cukraus darbininkų unijos suvažiavime reaktiniai gaivalai šaukė: "Šalin komunistus" ir "Sudeginti Hoy!" "Hoy" yra jį dažnai naudojama kaip

DRĄSIOS ŠIRDYS

(Vaizdai iš partizanų kovų Lietuvoje)

(Tąsa)

Mūsų granatos nulėkė į priešų pusę. Hitlerininkai sumišo, sugulė, o mes, miglos padedami, prasiveržėme iš apsupimo.

...Vėliau mūsų žvalgai išaiškino, kad maždaug prieš mėnesį šiame miške veikė stiprus partizanų būrys, pasivadinęs "Liaudies keršytoju." susidarius jau 1941-ųjų metų birželio-liepos mėnesiais iš nespėjusių evakuotis vietos komunistų ir komjaunuolių. Būryje buvo apie keturiasdešimt vyrų, pasiryžusių ginti tarybinius žmones ir užfrontės puldinėjimais padėti Tarybinei Armijai. Rysių su "Didžiąja žeme" jie neturėjo, niekas iš ten jiems nevadovavo, nepadėjo. Tai buvo pats savaime, gaivališkai kilęs pasipriešinimas. Partizanai nuleido nuo bėgių priešų ešeloną ties Kalnėnais, sudegino keletą medinių tiltų, nupiaustydavo telefono ir telegrafo laidus, užpuolė ir nuginkluodavo mažesnius buržuazinių nacionalistų ir okupantų būrelius.

Maždaug mėnesį prieš mums čia atvykstant, vieną rytą daugiau negu šimtas buržuazinių nacionalistų, privažiavę sunkvežimiais, staiga apsupo būrio stovyklą. Dėl budrumo stokos partizanai bazėje buvo užklupti visai netikėtai. Įvyko aršios kautynės. Partizanai neišlaikę pradėjo trauktis į šiaurę, bet čia užsoko ant sunkiųjų kulkosvaidžių uztvaros. Po trijų valandų didvyriškos kovos partizanai buvo išblaškyti, apie dvidešimt jų žuvo.

Per "Liaudies keršytojų" būrio veikimo laikotarpį žuvo ir labai daug jų rėmusių apylinkės gyventojų. Fašistai sušaudė daugiau negu šešiasdešimt. Prieš mėnesį, kai priešas likvidavo būrį, aplinkiniuose kaimuose vėl vyko masiniai suėmimai. Jonavos arešto žmonių buvo kaip silkių statinėje, jie negalėjo ne tik atsikulti, bet ir atsisėsti. Visai netikėtai sumintiesiems padėjo tas trečiasis mūsų kovinių maišas, kurio taip ir neradome: pasirodo, jį aptiko uogaudamos moterys, kalbos apie tai pasklido ir pasiekė Jonavos "aktyvistų" ausis. Tie nutarė, kad partizanus rėmė ir aprūpindavo Maskva, o ne vietiniai gyventojai. Šių pastarųjų "kaltės" nublanko, ir jie buvo paleisti. Taigi, ši kartą mes turėjome pilną teisę sakyti: nėra blogo, kuris neišėtų į gera.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI

Būrio stovyklai vietą parinkome gražioje, pušimis apaugusioje kalvoje. Apylinkė žemė, tiesa, dar galutinai neįrengta,—puikus, aukštas miškas. Ramybė ir tyla. Bet mes čia ne miško grožiu pasigėrėti atvykome.

Vidury žemės, ant aslos, smilksta puodas. Dviem siaurom gijelėm kyla melsvi dūmai ir išsisklaido palubėje. Gal dūmų per mažai, o gal uodai priprato prie jų,—man tenka "nukauti" kelis, bepradedančius "puotauti" ant sprando. Šio mūsų būsto lubos — iš rastų. Tarp jų vietomis kyšo šiaudagaliai. Kairėje, ant molio lentynos, sudėtos granatos, kampe — šovinių dėžė, o ant stalo stovi kulkosvaidis su įvertu kaspiniu, pilnutėliu blizgančiu šaviniu.

Kol kas mes dar visi "namie". Visi septyni ir susirinkome pasitarti. Man iš dešinės sėdi Juozas Bilys, toliau Marijonas Martynaitis, Vitoldas Urbanavičius, kairėje — Petras Rybakovas, Fedotas Krugliakovas. Už jo LKP Kauno miesto ir apskrities pagrindinio komiteto sekretorius L. Solominas.

Pasitarimas truko neilgai. Kiekvienas stengėsi kalbėti trumpai ir aiškiai. Draugai Solominas, Martynaitis, Bilys ir Urbanavičius konkrečiai pasiūlė, ką ir kaip turime veikti. Visi jiems pritarė. Labai daug patikimų žmonių šiose apylinkėse buvo žuvę, tad mums būtinai reikėjo ieškoti jų kitur. Mudu su Petru Rybakovu gauname uždavinį nurodymą į Vendžiogalos valsčių, užmegzti ryšius su tenyksiū jaunimu ir suorganizuoti ten pagrindinę kovinę grupę.

Mes tuojau pat sukruntame. Skutimasis — pirmasis pasiruošimas žygiui — pavyko gerai. Petras pats nebegalėjo savęs pažinti, ir tai ne dėl trijų įsipojimų, o todėl, kad atrodė bent dešimčia metų pajaunėjęs. Paskui čiupome apžiūrėti ginklus.

Vidurnaktį nutarėme kiek nushūsti: reikėjo juk pailsėti prieš kelionę. Bet ilgas neėmė, įvairiausių mintys vis

vijo jį tolyn. O kai apyaušriu vienu momentu jos ėmė drumstis ir susiliėti, lyg tyčia, netoliese pokštelėjo keli šūviai ir vėl išbudino.

Išaušo rugpiučio 10-toji diena. Anksti rytą išėjome iš stovyklos. Kvepėjo samanomis ir sakais. Saulė, skleisdama malonią šilumą, palengva kopė aukštyn virš miško. Mes pasukome prie Garšvos upelio — buvome nutarę traukti jo pakrante. Zinojome, kad miškas apsupas, todėl slinkome labai atsargiai, pažū, čia skirdamiesi rankomis kelią per aukštus švendrus, čia pliaukšdami kaip antys tiesiog per balas.

Vakare pasiekėme miško pakraštį. Temo, nieko nebuvo matyti. Net už poros žingsnių stovintį draugą migla apgaubdavo neperregima skraiste. Tvirčiau suspaudėme ginklus. Mūsų tikslas — saugotis, kad priešas neužpultų iš pasaly, ir nepastebėtiems pralįsti pro apsupimo žiedą.

Staiga nakties tyloje driokstelėjo šūvis. Po sekundės kitos supoškėjo dar keli, ir sproguosius granatos trenksmas pranešė, kad priešas mus pajuto. Buvome jau visiškai prisiartinę prie jo; dabar reikėjo kuo greičiau nerti pro supančią mus hitlerininkų grandinę. Leidomės bėgte. Laimė, mes turėjome gerą sąjungininką—miglą. Priešams ji labai kliudė: kai įsiveržėme į patį jų žiedą, jie vengė šaudyti, bijodami nudėti saviškį. Rybakovas bėgo ir nubėgo, o man po kojų pasipainiojo kažkoks nemlentas kelmelis, ir aš išsitiesiau visu ilgumu. Pasijutęs vienas, draugas grįžo manęs ieškoti. Aš vis dar kniūčiau, patylomis rydamas besprunkančius nuo liežuvio galo "stiprius" žodelius ir negalėdamas ištraukti kažkur tarp šaknų įstrigusios kojos... Pagaliau išstrūkau iš šios nelaisvės ir slūbčiuodamas — sutrenktą koją gerokai skaudėjo — leidau si paskui jį.

Priešas, žinoma, nekantriai laukė pagalbos — aušros, bet kol prabrėško, mes, visai patyrimo pėdas, jau buvome spėję nukeliauti toli nuo tos vietos. Hitlerininkai galėjo kiek tinkami braidyti pelkes ir kirsti visą pakrantę,—jie rado tik mūsų prašliaužtą taką žolėje, bet ir tas tuojau išnyko, atvedęs juos iki upelio.

— Na ir išgąsdinai gi tu mane, bro-lau,—vis negalėjo pamiršti Rybakovas. Maniau, kad jį jau kulka kliudė, o jis, mat, kiškio kopūstų apie kelmus beieškąs!

Rytą laimingai pasiekėme plentą tarp Kauno ir Jonavos. Pasidžiaugėme prieš mus atsivėrusiu vaizdu, kurie buvo lyg drobėje tapytas paveikslas: kalvos, slaitai, pasipuošę miškų ir krūmų žaluma, o tarp jų tartum veidrodys blizga saulėje Nėris.

Pradienojome miškelyje prie plento, ties Svilonių kaimu. Miškėlis buvo toks mažutis, retutis, kad, norint pasislėpti jame, reikėjo gerokai pasukti galvą, kaip tai padaryti. Mudu su Rybakovu pasilaužėme šakų ir tankiausioje vietoje pasidarėme iš jų šokią tokią "gūžtą"—užsimaskavome, kaip įmanydami. Iš čia mes puikiai matėme kaimą, visai prie pat mūsų dirbančius laukuose žmones. Moterys piautuvais plovė rūgius. Jų švargę veidai atvirai pasakojo apie sunkius pergyvenimus ir baisų vargą okupantų sukurtoje "Naujoje Europoje"... Artėjo tylus rugpiučio vakaras. Kai saulė buvo jau seniai nusileidusi, Petras pabeldė į pažįstamo valstiečio trobelės duris.

Čia mes buvome priimti kaip mieli svečiai. Kalbos netrūko: šeiminkas pilte apipylė mus klausimais. Šeiminkė ištraukė iš užpečio aprūkusį puodą su bulvėmis, kitą — su kopūstais, papiaustė svogūnų ir pakvietė prie stalo. Įsišnekome apie tai, kaip pasiekti Vendžiogalą.

— Tik jau ne keliais... Hitlerininkai ir vietinė šunauja pajuto parašutinin-kus. Vakar važiauvau ir mačiau: plentu zuja gestapininkai, tikrina dokumentus... pasakojo valstietis Bachovas.

Petrui dingtelėjo gera mintis.

— O vis dėlto važiuosime keliu, jei ne plentu, tai vieškeliu! — pareiškė jis ir išdėstė savo planą: persikelti keltų į kitą Nėries pusę ir pasiekti Vendžiogalą, pasislėpus šieno vežime.

(Bus daugiau)

(Pabaiga)

Daugelis ikitarybinio laikotarpio Cvirkos apsakymų temų susilaukė meninio sprendimo platesnės apimties kūrinuose. Reikšmingas, daugeliu atvejų novatoriškas yra Cvirkos indėlis į lietuvių romano žanrą. Jo plunksnai priklauso pirmas lietuvių literatūroje satyrinis romanas, toks ryškus ir socialiniu požiūriu kryptingas kūrinys, koks yra jo "Frankas Krukas" (1934 m.). Šiame romane autorius su geliančia pašapo juokiasi iš buržuazinių Lietuvos vadeivų menkystos, sąmojingai demaskuoja amerikinį "rojų." "Jums reikėtų plačiau rašyti apie "Franką Kruką," — rašė V. Kapsukas tuo metu R. Mizarai. — Jo (Cvirkos) knyga, mano nuomone, ne mažos vertės."

Po metų pasirodęs naujas romanas — "Žemė maitintoja" į lietuvių literatūrą visiems laikams įėjo kaip pirmasis toks talentingas ir toks gilus socialinis romanas, kuriame kritiškai vaizduojami pagrindiniai buržuazinės žemės reformos demaskavimo tema, lietuvių darbo valstiečio klasinio sąmonėjimo tema, — štai tos pagrindinės problemos, kurioms buvo skirtas šis romanas. Rašytojas įtikinamai parodė visą buržuazinės reformos niekingumą ir apgaule, pavaizdavo tą reformą kaip juridinį Lietuvos darbo valstiečio beteisiskumo įtvirtinimą. Demaskuodamas, iš esmės buvusių reformų charakterį, Cvirka drauge atspindėjo intuityvų, gaivališką darbo valstiečio veržimąsi į kolektyvų žemės dirbimą. "Negerai dirvas apsidalinome... Išdalino žemes, susodino plikus — kas sau — ir paliko likimo valiai, — kalba centrinis romano herojus Tarutis. — Išsklaidė mūsų jėgą, išblaškė kaip avių bandą, o paskum kaip vilkai ir ėmė gaudyti pavieniui. O nereikėjo skirstyti į gabalėlius. Kai be tų ežių, be ženklų gyvensim, ranka į ranką, širdis į širdį... supranti, komunoje, tada... at! Kol šitaip—vienas viršuje, šimtas apačioje."

"Žemės maitintojos" romanu Cvirka įeina į lietuvių literatūrą kaip vienas talentingiausių ir pirmųjų socialistinio realizmo kūrinių mūsų prozoje.

Trečiame savo romane "Meisteris ir sūnus" (1936 m.) Cvirka sodriu meniniu žodžiu vaizduoja sveiką mūsų liaudies prigimtį, jos sąmojingą juoką, jos moralinę jėgą, duoda 1905-1907 metų revoliucijos vaizdą.

Brangų lietuvių literatūros lobį sudaro Cvirkos apsakymai vaikams ir jaunimui, jo Tėvynės karo metais folkloro motyvais parašytos antifašistinės pasakos. Faktiškai nuo Cvirkos ir prasideda pilna to žodžio prasme lietuvių grožinės proza, skirta vaikams ir jaunimui.

Greita grožinės kūrybos, svarbia Cvirkos literatūrinio palikimo dalį sudaro jo publicistika, jo straipsniai aktualiausiiais literatūros, meno, kultūros klausimais. Kritikos straipsniuose Cvirka aistringai propagavo socialistinio realizmo estetiką, kovojo prieš literatūros

beidėjiskumą, prieš "grynojo" meno pasireiškimą, įsakiniai pabrėždamas auklėjamąjį literatūros vaidmenį visuomenės gyvenime, išskeldamas rašytojo pasaulėžiūros svarbą kūrybiniam darbe, agituodamas už partinę, su liaudies gyvenimu susijusią literatūrą. Dar 1934 metais Cvirka rašė "Naivu manyti apie netendencingą, gryną, kažkur ore skrajojančią literatūrą. Kaip žmogus, autorius yra socialinė būtybė, taip ir jo darbai priklauso tai ar kitai luominiiu interesų kategorijai, turi socialinio charakterio bruožų." Metais vėliau, tęsdamas šią mintį, jis sako: "Rašytoviškoms "patriotų" skraistėmis prisidengusius tautos išgamas, bandžiusius pastoti kelią žmogui-milžinui. "Jie dar drįsta save vadinti lietuviais, ta įvairiaplaukė šakalų ruja! — sujudintai rašė P. Cvirka savo straipsnyje "Lietuvių tautos išgamos ir budeliai." — Kokiai "kovos rūšiai" priskirti šitokius faktus: žmogelis visą amžių dirbo su savo šeima dvare, ponui žmonių.

Kaip įkvėptas lietuvių tarybinės literatūros organizatorius, aistringas šauklis, kviečias literatus meniniu žodžiu spręsti pačius aktualiausių naujo tarybinio gyvenimo diktuojamus klausimus, Cvirka savo kritikos straipsniais pasireiškia pokario metais. Sunkiomis pirmųjų pokario metų jaunus lietuvių tarybinės literatūros brendimo sąlygomis Cvirkos figūra išskyla kaip šviesus energingo literatūros vadovo, jautraus ir įžvalgaus rašytojų gretų konsoliduotojo paveikslas. Cvirka savo kalbose ir straipsniuose su užsidegimu aiškina gyvenamojo laikotarpio ypatumus, komunistų partijos literatūrai keliamus uždavinius. Cvirka dabar nuolat ir nuolat akcentuoja lemiamą rašytojo pasaulėžiūros vaidmenį literatūros kūrime. "Visas klausimas — tai pažiūrėti klausimas, t. y. kokią rašytojas duos idėjinį, filosofinį pagrindą savo raštui, iš kokių akiračio jis žiūrės, — sujudintai kalbėjo Cvirka Pirmajame Tarybų Lietuvos rašytojų suvažiavime 1945 metais. — Jei jis žiūrės į viską istorijos raidoje, matys savo tautos kelius ne tik šiandien, bet ir praeity; jei jis bus ne užpakaly visų didžiųjų progresyvių idėjų, o progresyvaus visuomenės judėjimo avan-garde — jis bus pažangus rašytojas." Socialistinis literatūros turinys, literatūros komunistinio partiskumo klausimai visada buvo Cvirkos dėmesio centre.

Savo ūnginioje, įkvėptoje partinėje publicistikoje Cvirka su nepaprasta aist-ra ir susižavėjimu kalba apie tarybinių tautų draugystės jėgą, su didžiule neapykanta demaskuoja buržuazinių nacionalistų skleidžiamą šovininistį tvaiką, jų biauarias ir niekingas, istorijos pasmerktas pastangas sulaukyti tarybiniam gyvenimui pakilusį Lietuvos darbo žmogų. Laiške Sruogai P. Cvirka 1946 m. rašė: "...tai turėtų gimti šviesi, optimistinė poema apie žmogų, apie tarybinį žmogų. Prieš visokias... filosofijas apie žmogų vienaiš vilką, apie žmogų žvėrį, apie žmogų kaip tam tikros rasės atstovą... Žmogų egoistą, puselį antį siauras, tautiniu šovinizmu persunktas suktybes — turėtų būt pastatytas naujo pasaulio, tarybinio pasaulio žmogus, kuris savo mo-

ralinėmis ypatybėmis, savo bendražmogiškais idealais, skambančiais apie laisvę visiems dirbantiems žemėje žmoneliams, toli pralenkia visokias čerčiliadas!"

Kiek šiuose žodžiuose tikros gorkiškos meilės žmogui, kiek pasididžiavimo komunistų partijos išugdytomis ir išpuoselėtomis tarybinio žmogaus moralinėmis savybėmis! Tas tikėjimas žmogumi, ta pagarba jo pasirinktam socialistinio gyvenimo keliui verste verstė Cvirką su didžiausiu rūšiu ir panieka rašyti apie lietuviškuosius buržuazinius nacionalistus, šventiškoms "patriotų" skraistėmis prisidengusius tautos išgamas, bandžiusius pastoti kelią žmogui-milžinui. "Jie dar drįsta save vadinti lietuviais, ta įvairiaplaukė šakalų ruja! — sujudintai rašė P. Cvirka savo straipsnyje "Lietuvių tautos išgamos ir budeliai." — Kokiai "kovos rūšiai" priskirti šitokius faktus: žmogelis visą amžių dirbo su savo šeima dvare, ponui žmonių.

Varšuva. — Lenkijos teismas nuteisė mirtin hitlerininką F. Tomkę, kuris karo metu nužudė apie 20 savo šeima dvare, ponui žmonių.

Tarybų valdžia tam vargdieniui kumečiui paskyrė žemės. Valstietis sunkiai surinko sėklai grūdus, prakaity ir po dienos darbų užmigo su savo šeima skurdžiam, ką tik jo paties iš lentų sukaltame naujakurio namely, iš miško atėjo gauja, išvedė artoją į lauką, prigrūdė jam pilną burną žemės, iššovė į pakaušį nieko dėtam žmogui..."

Ir savo grožiniais kūriniais, ir savo publicisto plunksna, ir savo aktyvia visuomenine veikla Cvirka visada buvo pasinėręs naujo gyvenimo statyboje, naujo, socialistinio žmogaus formavimo darbe. Jis su visu savo talentu aukštino tą gyvenimą, jis džiaugėsi juo, jis poetizavo jį, jis kūrė jį. Toks buvo Cvirka iki paskutinės savo gyvenimo valandos — komunistas, rašytojas, patriotas, kovotojas.

Varšuva. — Lenkijos teismas nuteisė mirtin hitlerininką F. Tomkę, kuris karo metu nužudė apie 20 savo šeima dvare, ponui žmonių.

ELIZABETH, N. J.

Birželio 1 d. sukako vieneri metai, kai mirė

Marijona A. Stanelienė

Ji buvo ne tik gera motina, sesuo, draugė, o ir visuomeninkė. Prieš apie 55 metus jaunutė atvykusi į šią šalį, ji neužilgo įsijungė į lietuvių darbininkų judėjimą; ji buvo viena pirmųjų LSS narių; ji mėgo meną. Visą savo subrendusį gyvenimą Marijona Stanelienė nutraukė ryšių su pažangiuoju lietuvių judėjimu Amerikoje.

Kaip motina, ji buvo labai gera savo dukrai ir žentui; ji visuomet gražiai sugyveno su savo sesute; taigpi visuomet buvo geruose santykiuose su draugais ir draugėmis.

Liūdna darosi, prisiminus, kad mes jos jau neturime savo tarpe. Bet mes jos niekad nepamiršime!

Liūdentieji:

MILDA ZUKAS-STANELYTĖ—duktė
WALTER ZUKAS—žentas
ONA SCHULTZ—sesuo
HELEN ZUKAS—Walterio motina

BALTIMORE, MD.

"LAISVĖS" PIKNIKAS

Rengia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos 25 kuopa, paramai laikraščio "Laisvės," kuris dabar keliasi į naują vietą.

Sekm., Birželio 14 June

Pradžia 11 v. ryto. Muzika nuo 3:30 iki 8:30 v. vak.

Slovak National Home Park, 6526 Holabird Avenue

Gerbiamieji! Šis piknikas bus labai gražioje vietoje, kur visi bendrai galėsime pasilinksinti ir pakvėpuoti tyru pavasario oru. Labai graži svetainė. Puikus orkestras gros lietuviškus ir amerikoniškus šokius. O tos lietuviškos dėšros ir "crabsų" sriuba! Ir dar putojančio alučio!

Kviečia Rengėjai

KELRODIS: Iš Philadelphiaus imkite kelią No. 40 ir važiuokite iki Baltimorės; privažiavę pirmą gatvę—Kresson St., sukitė po kairėi ir važiuokite iki Lombard St.; čia sukitė po kairėi ir, privažiavę tiltą, laikykitės tiesiai iki Holabird Ave.; čia sukitė po kairėi—ir pusantrios mylios pavaziavus, po kairėi bus pikniko vieta, o dideli vartai kareivių Camp—po dešinet. Iš miesto galima važiuoti 26th St. karu iki Holabird Ave. Išlipę eikite į vakarus pusę mylios. O busą No. 20 Dundalk reikia imti ant Baltimore St., ir jis priveža iki pikniko.

ROCHESTER, N. Y.

Pasėkminga LDS 11-tos kuopos vakarienė

Gegužės 9 d. LDS 11-tos kuopos vakarienė buvo tikrai pasėkminga visais atžvilgiais. Žmonių buvo daug daugiau, negu rengėjai tikėjosi. Turėjome svečių iš Kanados dvi auto mašinas — viena lietuvių, o kita kitataučių. Jais buvo "L. B." administrato rius K. Kilikevičius, Ch. Morkūnas, F. Gutauskas ir V. Žilinskas.

Mūsų svečiai torontiečiai jau kelintą kartą atliko mus ir turi plačią pažintį su rochesteriečiais.

Po vakarienės drg. Kili kevičius, beplėsdamas pa žintį, surinko "L. B." para mai \$72 dovanų ir \$18 pre n u m e r a t ų atnaujinimų. Kuopai nuo parengimo liko gerokai uždarbio.

Gauta pasižadėjimų įsto ti į LDS.

Publika reišė didelio pa ūitenkinimo vakariene ir gyvė maistą ir skoningą jo paruošimą.

Rengėjai esame dėkingi spaudai už pranešimus, kaip tai "Laisvė," "Vil niai," "Liaudies Balsai" specialiai dėkui už skelbi mą. Taipgi didelis dėkui biletų pardavėjams ir vi siems prisidėjusiems darbu.

Priuošimą darė kuopos valdyba. Gaspadinės buvo E. Šopienė ir R. Černauskienė. Jos pradėjo ruošti maistą dar penktadienį, o šeštadienį prisidėjo E. Usevičienė ir K. Zemaitienė. Tai nuolatinės mūsų gaspa dinės. Prie gerimų dirbo G. Daukas, G. Morkevičius ir J. Stančikas. "Čipsus" par davinėjo J. Vilimaitis. Sta nus aptarnavo Krikščioni ai tē ir Gudelytė.

Bilietus iš anksto parda vinėjo: P. Malinauskas, G. Daukas, J. Valtas, K. An dersonienė, K. Zemaitienė, B. Černauskas, E. Usevi čienė, E. Šopienė, D. Val

tienė ir R. Černauskienė. Su viršminėtų žmonių tal ka padaryta LDS 11-tos kuopos vakarienė pasėk minga.

Ant rytojaus dar turėjo me išleistuvių pietus toron tiečiams. Čia mūsų gaspa dinėlės ir vėl turėjo paruo ši pietus 30-ims žmonių.

Sekmadienį apie 1 val. atsisveikinome su torontie čiais, palinkėdami jiems laimingos kelionės.

—

Gegužės 20 d. LDS 11-ta kuopa turėjo nepaprastą susirinkimą. Šiame susirinkime buvo LDS prezidentas Jonas Gasiūnas. Susirinkimas nebuvo skaitlin gas, tačiau konstruktyvus. Prezidentas Jonas Gasiūnas dėstė LDS padėtį, kad Su sivenijimas yra gerokai turtingas finansiniais, bet biudžetas nariams, kad yra didelis reikalas įrašyti nau jų jaunesnio amžiaus narių. Jis sakė, kad reikalinga vi siems nariams išpareigoti naujų narių įrašymui. Bu vo keletas klausimų prezi dentui, į kuriuos jis atsakė patenkinančiai.

Pabaigus LDS reikalus J. Gasiūnas trumpai pakal bėjo apie Argentinos darbi ninkų gyvenimą. Pasak jo, Argentinos darbininkai jei ir dovanotumė automaši ną, tai jis jos negalėtų už laikyti iš savo uždarbio. Sunku įsivaizduoti argenti niečių sunkų-biedną gyve nimą.

LDS nariai, stokime į darbą naujų narių įrašy mui. W. Cherney

Washingtonas. — Jung tinės Valstijos pasiuntė protestą Kubai, kuri ren giasi atimti iš amerikiečių cukraus plantacijų žemę.

Varšuva. — Lenkijos vy riausybė draudžia katalikų apeigose naudoti garsiakal bius už bažnyčių sienų.

Los Angeles, Cal.

GERAI PAVYKO "L." NAUDAI PARENGIMAS

Gegužės 24 d. įvyko "Lais vės" naudai banketas. Šis parengimas buvo sureng tas, kad pagelbėti "L." pa dengti lėšas, kurios susida ro persikeliant į naują vie tą. Publikos atsilankė gra žiai, bet galėjo būti dau giau. Mat, tą dieną priešin gos srovės turėjo du išva žiavimus, tai gal atitraukė nepartinį.

Bet sambūrys davė teigia mų vaisių. Aukomis su rinkta apie \$60, o su pir miau surinktomis aukomis suma susidarė \$140. Nuo parengimo pelno liko \$58,91, tai "Laisvė" pasiūstai \$198, 91. Pinigais aukojusiųjų vardai bus paskelbti "Lais vės" vajeaus skyriuje. Vi siems ir visoms aukojai siems tariame didelį acū!

Dėkingi esame ir tiems, kurie suteikė banketui do vanų, kad būtų daugiau pelno. Aukojų sekami: An na Pleslis — gražių ir didė lį tortą, E. Slesoriūnienė — tris mažesnius tortus, M. Dementienė — pyragaičių ir gražių blūdelių, A. Smithie nė — metalinių taurių, stik linių indelių, aukarius ir 3 servetukes, M. Petravičie nė — gražių dėžutę, o kas joje buvo, neteko patirti, ir S. F. Smithas — vertingą stalui kempą. Pastarasis aukotojas pasakė ir kalbą apie progresyvios spaudos reikšmę ir jos svarbą.

Prie maisto paruošimo daugiausiai darbavosi Smi thas ir Agnes Grigaitis (Lyngienė), kuri neseniai atvyko iš Hartford, Conn., o seniau gyvenusi Los An gelis mieste. Ji yra didėlio klasinio ryžto draugė. Darbe talkavo J. ir M. De menčiai, O. Pukienė, G. ir O. Bernotai. Bernotienė atvežė gražių gyvų gėlių ir labai padabino stalus.

Dalyvavo svečias Pranas Adomaitis, rodosi, iš Arizo na valstijos. Jis linksmas ir energingas.

Po skanių valgių ir pokal bių prabilo koncertina, tai daugelis iš susirinkusiųjų smagiai pasiūko. Tuo kar tu kiti kalbėjosi apie svarbius bėgamuosius reikalus ir džiaugėsi sueiga. Taip gražiai laiką praleidome ir parėmėme "Laisvę."

Dar kartą varde rengėjų tariame nuosirdų acū vi siems ir visoms atsilankiu siems ir parėmusiems auko mis "Laisvės" b a n k e t a ! Dekui visoms ir visiems darbininkams! Jeigu kurių vardus praleidau, malonė si te atleisti.

—

Pas mus oras, kada galė jo būti vėšiau, tai buvo iki 90 laipsnių šilumos, o da bar, kada jau galėtų būti šilčiau, tai svyruoja tarp 70-75 laipsnių.

Sakalių Zemaitis

NORVEGIJA IR TARYBŲ SĄJUNGA SUSITARĖ

Kirkenes, Norvegija. — Šiaurėje Norvegijos ir Ta rybų Sąjungos sieną suda ro vandeninga Pasviko upė. Ant jos yra ir vandenpuo lių. Yra patogių vietų įren gimui vandens elektros jė gaičių. Dabar Norvegija ir Tarybų Sąjunga susitarė įsteigti ant tos upės tokias jėgaines. TSRS steigs jė gaines upės aukštumoje ir žemupyje, o Norvegija centre.

Daugiau įvairių parengi mų Laisvės naudai.

Waterbury, Conn.

SUSIRGIMAI IR KITI ĮVYKIAI

Kl. Jenkelūnienė išvyko į laidotuves į Clevelandą, kur mirė jos artimas giminaitis J. N. Simans, nuosirdus visuomeni ninkas. Linkime jai laimingos kelionės.

Susirgo Jenkelūnienės sesu tės Aidos vyras Ablazevičius, randasi ligoninėje, tad abi se serys negalėjo vykti į laidotu ves.

Serga M. Lusienė, irgi ran d a s į Waterburio ligoninėje, bet jau eina gryn. Daktaras sakė, kad už keleto dienų ga lės eiti namo.

Linkių ligoniams greitai su sveikti ir grįžti pas savuosius.

Waterburiečiai birželio 21 d. rengiasi vykti į New Haveną, tėvams pagerbti pietus, kurie įvyks Lietuvių sveitainė, 213 N. Front St., New Haven.

Strižauskas

Cleveland, Ohio

IS MOTERŲ KLUBO SUSIRINKIMO

Moteryų Klubu susirinkimas buvo vidutiniškai zeras. Nu tarta birželio 27 d. surengti parengimą Klubu sveitainėje, nes kol kas dar neturime vie tos piknikų parengimui.

Išrinkta komisija aplankyti sergančias naves. J. Apšėigie nę, lankys J. Mičiūnienė ir B. Mikalajūnienė, J. Karalienę lankys M. Karson ir O. Dag don, o Zemaitienė — M. Kar son ir Nemurienė. A. Sklerie nei dovanėlę pasiū. E. Eitutie nė. Visoms ligonėms linkime greitai pasveikti.

Gimtadienis buvo paminėtas O. Eitutinės. Ji pavaišino na res skaniu tortu. Kitos trys ne nedalyvavo.

Kitam susirinkimui šeim ininkės pasiūko tos pačios B. Mikalajūnienė ir Langienė. Se kantis klubo susirinkimas įvyks birželio 11 d., tuo pat laiku. Tai bus paskutinis iki rudens. Gegužės 14 dieną mirė Ona Dulskienė. Palaidota gegužės 18 dieną.

NUO REDAKCIJOS: A pie koncertą įdėjome anksčiau gautą korespondenciją J. Žeb rio. Acū už rašinėjimą.

Elizabeth, N. J.

Būkite išleistuvė!

Šį šeštadienį, birželio 6-tą, 7-tą valandą vakare, Rusų sveitainėje, 408 Court St., įvyks atsisveikinimo poky lis draugams Čiurliams, ku rie su 20-ta birželio išsike lia gyventi Hamptono apy linkėje, 50-ties mylių atstu me.

Draugas Churlis yra pla čiai žinomas. Jisai dirbo per eilę metų LDS Trečioje Ap skritijoje, Klube ir Laisvei, būdamas per eilę metų jos vartininku.

Jisai atliko gražų darbą gyvendamas Bayonėje. Jis su savo šeima yra nuolati nis mūsų organizacijų pa rengimų lankytojas. Prašo me būti jų išleistuvėse. Bus užkandžių, pokalbių, ir gra žiai vakarą praleisime, pa linkėdami jiems dar ilgai gyventi, būti pažangiamu judėjime ir jame dirbti, kaip dirbo.

Draugas

BALTIEMS RASISTAMS IR PASAKOS BAIŠIOS

Montgomery, Ala. — Bal tieji sovinstai reikalauja pašalinti iš bibliotekų ir mokyklų Garth Williamso pasakaitę "The Rabbits Wedding". Mat, jos piešiny je juodas patinėlis į "šlū bą" vedasi baltą patelę. Valstijos senatorius E. O. Eddin tame žiūrėjo "bai sų" baltiesiems įžeidimą.

Iš Lietuvos

BRONIUS PUNDZIUS

Bal. 11 d. po sunkios li gos mirė įžymus lietuvių tarybinis dailininkas-skulp torius, Lietuvos Valst. dai lės instituto profesorius Bronius Pundzius.

Br. Pundzius gimė 1907 metų rugsėjo 15 d. Mažeikių apskr., Tirkšlių valsč., Pievešų kaimo neturtingo je valstiečio šeimoje. Ener gišgas jaunuolis per dide lius vargus sunkiomis bur žuazinės santvarkos sąlygo mis siekė mokslo. Anksti iš ryskėjo jo meniniai gabu mai.

Dar besimokydamas Vieksnių progimnazijoje, Br. Pundzius išlipdė V. Ku dirkos biustą, kuris buvo pastatytas mokyklos kieme. 1926 m. jis įstojo į Kauno Meno mokyklą, kur studija vo skulptūrą pas K. Sklė rių. Vėliau tobulinosi Pary žiaus Aukštojoje taikomosios dailės mokykloje. Dai lininkas dalyvavo tarptau tinėse parodose ir konkur suose, ne kartą buvo apdo vanotas auksu ir sidabro medaliais bei diplomais. Žy mesni to meto Broniaus Pundzius kūriniai — Mai ronio biustas, skulptūra "Vander's nešėja", origina las Dariaus ir Girėno pa mininklo projektas, dekoraty vinės skulptūrinės grupės "Trys skulptūrai" ir kt.

Atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje, Br. Pundzius pradeda platų kūrybinį ir pedagoginį darbą. 1944-1950 metais Br. Pundzius dėsto Kauno Valst. taikomosios ir dekoratyvinės dailės ins titute, kur jam suteikiamas profesoriaus vardas. Nuo 1951 m. Br. Pundzius dėstė Lietuvos Valst. dailės insti tute Vilniuje. Dauguma šiandien kūrybingai dirbančių jaunų lietuvių tarybinių skulptorių mokėsi pas Br. Pundzių.

Tarybiniais metais Br. Pundzius sukūrė daug reikšmingų monumentalio sios - dekoratyvinės skulp tūros kūrinių, įžymiųjų re volucijos, kultūros ir visuo meninių veikėjų portretų.

Pirmaisiais pokario me tais Br. Pundzius sukūrė "Pergalės" paminklui Kali ningrade skulptūrinę tary binių karių grupę "Štur mas". Vilniuje, Černiac kovskio vardo tiltui papuo ši, jis atliko monumentalią skulptūrinę grupę "Taikos sargyboje". Br. Pundzius yra vienas iš skulptūros "V. I. Leninas ir J. V. Stalinas" autorių. Šis reikšmingas kū rinys buvo eksponuojamas tarptautinėse parodose Pek ine, Leipcege ir kt. Br. Pundzius sukūrė V. Micke vičiaus - Kapsuko paminklo projektą, mokytojos Sukac kienės, artistės A. Staškevi čiūtės, poeto Mieželaičio ir kt. portretus.

Skulptoriaus Br. Pun džiaus atminimas amžiais liks gyvas jo kūriniuose.

Grupė Draugų

BAISŲ POTVYINIAI LOTYŲ AMERIKOJE

Buenos Aires. — Iš prie žasties didelių lietu potvy niai Argentinoje, Brazilio je ir Urugvajuje padarė virš \$200,000,000 nuostolių. Vanduo išdraskė kviečių laukus, sugriovė namus, iš ardė vieškelius, geležinke lius ir sunaikino sodus.

Ryga. — Tarybinės Lat vijos teismas nutarė suau dyti Jurijį Tarasovą. Tara sovas girtas važiuodamas auto įvažiavo į busą ir už mušė žmonių.

Ivairios Žinios

ATSTOVŲ BUTAS IR PAGALBA UŽSIENIUI

Washingtonas. — Atsto vų Buto Finansinis Komitetas nutarė, kad per me tus Jungtinės Valstijos su teiktų NATO nariams \$3, 642,600,000 vertės ginklais, amunicija ir ekonominiais reikmenimis. Suma ant \$266,000,000 yra mažesnė, negu prezidentas reikalavo. Bet yra paskirtas specialus fondas, iš kurio presiden tas gali duoti užsieniui tiek pagalbos, kiek jis matys rei kalo.

AR BŪS "NEUTRALIŲ" VIRŠUNIŲ SUEIGA?

New Delhi. — Indijoje plačiai kalbama, kad gal būs sušaukta ir "neutralių" šalių viršūnių konferencija. Tokiomis šalimis skaitomos Indija, Indonezija, Irakas, Jugoslavija ir dar apie dvi dešimt kitų šalių. Jos ofi cialiai nepriklauso nei prie Vakarų bloko, nei socialisti nių šalių.

TAI "ŠALTOJO KARO" PIKTOS PASEKMĖS

Cleveland, Ohio. — Čionai suimta grupė jaunuolių, kurie mokykloje buvo su darę naciams panašią orga nizaciją. Savo vadą jie va dino "fuehrer", kaip Hitle rį. Jie turėjo planą jėga nu versti Jungtinių Valstijų valdžią, nužudyti presiden tą Eisenhowerį, industria listą Cyrus Eatoną, Anas tazą Mikojaną, įsteigti "Ketvirtąjį Reichą", ir iš naikinti visus komunistus ir žydus. Tai vis kurstymo ir "šaltojo karo" rezultatai.

Madridas. — Ispanijos fašistai suėmė šimtus žmo nių, jų tarpe 11 socialistų vadų.

KELIAS NUO BUFFALO IKI PAT BOSTONO

Albany, N. Y. — Atida ryta nauja sekcija Thruway vieškelio nuo Hudson upės iki Castleton, Berkshire kalnų srityje, taipgi tiltas per Hudson upę. Dabar Thruway vieškelis jungia Buffalo su Bostono apylin kėmis.

MARIŲ VANDENI JAU PAVERČIA Į GELŲ

Washingtonas. — F. A. Saeton, Vidaus reikalų sek retorius, raportavo, kad pa gaminta nauja mašina, ku ri jūrinį vandenį paverčia į gelį, tai yra, tinkamą gė rimui ir valgiui. Tie įrengi mai į vieną parą gali nuo druskos apvalyti milijoną galionų vandens.

TORONTO JAU TURI NAFTOS FABRIKĄ

Toronto. — Cities Service Co. pastatė moderniškiau sią aliejaus išvalymo fabri ką ir kitokius įrengimus. Jis užima 400 akrų plotą ir kainavo \$40,000,000. Fabri kas per parą galės išvalyti 20,000 bačkų naftos. Nafta gaus 2,000 mylių ilgio vamzdžiais iš Alberta pro vincijos aliejaus versmų.

Maskva. — TSRS vyriau sybė paskyrė Aleksėjų Ad žubejų vyriausiu "Izvesti jų" redaktoriumi. Iki dabar jis buvo jaunuolių laikraščio "Komsomolskaja Prav da" redaktorius.

Rio de Janeiro. — Brazil ija. — Niteroi miestelyje, prie Guanabara įlankos, gyventojai sukėlė riaušes, kada laivai-keltai (ferry boat) neveikė. Policija ir kareiviai nušovė 10 žmonių.

Brockton--Montello, Mass.

Dvieju Dienų PIKNIKAS

Rengia Mass. Lietuvių Organizacijos

LIEPOS 4 ir 5 JULY

Seštadienį, liepos 4-tą, pradžia 11 A. M. muzika nuo 4 iki 8 P. M.

Sekmadienį, liepos 5-tą, pradžia 1 P. M. muzika nuo 3 P. M.

Liet. Taut. Namu Parke

Winter St. ir Keswick Road, Montello

Sporto ir Dainų Programa:

Grupės Iš Brooklyn, N. Y.

Aido Choro Moterų Kvartetas

Sopranai: Nelie Ventienė ir Nastė Buknienė
Altai: Ona Cepulienė ir Kostė Rušinskienė

Mišrių balsų sekstetas, prie kvarteto prisidedant
Tadui Kaškiui ir Jonui Grybui
Dirigentė Mildred Stensler

Art Mason's Orkestra

Namų gaminimo geriausi valgiai
Šalti ir šilti įvairūs gėrimai

METINIS MASSACHUSETTS LIETUVIŲ

PIKNIKAS

Rengia Naujosios Anglijos Lietuvių Komitetas

Birželio 14 June

Prasidės anksti, 10 valandą ryto.

Niekur Nėra Gražesnės Vietos Piknikams Kaip

MAPLE PARKE

Methuen, Mass. (Lawrence priemiestis)

Pagarsėjęs Montello Trio

Rožė Stripinis, William Juodeikis ir Albert Potsus su akordionu

Brocktono Vyrų Dailės Grupė

Iš 12 vyrų, talentingų balsais ir gerai išlavintų vadovaujant Albert Potsus

Kviečiame iš visos apylinkės atsilankyti, išgirsti gražių dainų ir pasilinksinti. Bus skanių užkandžių ir šaltų gėrimų.

LMS VEIKLA

Sveikinimas Clevelandui
Lietuvių Meno Sąjungos Centro komitetas gegužės 25 d. laikė savo eilinį posėdį, kuriame buvo svarstyta visa eilė bėgamų klausimų.

Centras su dideliu pasitenkinimu konstatavo, kad clevelandiečiai meno veikėjai atgaivino chorą — ten dabar vėl veikia pažangių lietuvių choras Meno grupės globoje. Chorui vadovauja žinomas dainininkas ir muzikas Julius Kresnickas. Pranešta, kad choras jau rengiasi dalyvauti koncertuose.

Centras nutarė pasveikinti naujai atgimusį chorą ir jo vedėją bei visus narius ir palinkėti chorui geriausio pasisekimo.

Clevelando pavyzdžiu turėtų pasiekti visos kitos mūsų kolonijos, kur praeityje gyvavo chorai ir kur galima būtų juos atgaivinti.

"Iš Rytų šalelės"...

LMS vienetai ir nariai neužilgo gaus puikų muzikalinį leidinį, Vilniuje atspausdintą lietuviškų liaudies dainų rinkinį "Iš Rytų šalelės". Minimas rinkinys turi keliasdešimt tradicinių liaudies dainų, kaip tai "Ei tu Ieva, Ievužė", "Iš Rytų šalelės" ir panašias. Kai kurios jų turimos atskirose laidose pas mus, kai kurios ne, ir bus labai patogiu chorams turėti visas tas dažnai dainuojamas dainas viename puikiai išleistame ir gerai apdirbtame rinkinyje.

Paminklas P. Balevičiui

Aukų rinkimas mirusio kompozitoriaus Prano Balevičiaus antkapiai pastatyti eina neblogai, bet per daug lėtai. Surinkta apie 60 dol., tuo tarpu, kai parinkliui gal reikės daugiau negu dvigubai daugiau. Kol kas aukos Balevičiaus antkapui buvo renkamos spontaniškai, neorganizuotai. Centras dabar nutarė pagaminti aukų rinkimo blankus, kurios bus išsiuntinėtoms vietoms, nariams ir veikėjams.

V. Kazlauskio paroda

Kaip žinia, neužilgo New Yorko lietuvių Kultūrinis centras persikels į kitą namą. Nors naujas centras ne toks didelis ir ištaigingas kaip ligšiolinis, jame rasis nemaža salė, tinkama suelgoms, mažesniems koncertams ir mitygoms. LMS nutarė pradėti rudens sezoną naujame centre surengti pirmą kultūrinį vakarą. Kartu su tuo vakarui taipgi bus atidaryta dailės kūrinių paroda — naujo dailininko Vinco Kazlauskio tapybos kūrinių.

Vincas Kazlauskas, LMS Centro narys ir ilgametis veikėjas meno srityje, prie tapybos atėjo visai neseniai, tik kokie metai atgal. Bet per tą laiką jis sugebėjo išvystyti idomų savitą stilių, nutapyti nemažą skaičių paveikslų ir jo paveikslai jau tapo išstatyti eilėje meno draugijų parodų.

Svečiai iš Lietuvos?

LMS sluoksniuose didelį susidomėjimą sukėlė žinios, kad gal dar šią vasarą Amerikoje lankysis Lietuvos teatrinės arba muzikinės grupės. New Yorko "Times" rašė, kad sąryšyje su tarybine paroda, kuri

įvyks New Yorko Koliseum, šioje šalyje lankysis muzikiniai ir teatriniai tarybiniai ansambliai, susideda iš visų tarybinių respublikų grupių, tai yra, ir Lietuvos.

Aišku, kad Amerikos lietuviai rodys didelį susidomėjimą svečiais iš Lietuvos. LMS Centre kalbėta apie tai, kad būtų pagelautina, kad Amerikos lietuvių publika galėtų matyti ir atskirai Lietuvos svečius perstatymuose, gal susitikti su jais pobūviuose ir t.t.

Narystės mokesčiai

Centro išdėstytas raportas posėdyje, kad vienetai atsilieka su narystės mokesčiais. Kai kurie vienetai užsimoka reguliariai, bet kai kurie, ypačingai tūli choralai atsilieka net per keletą metų. Pavyzdžiui, vienas žymus choras neužsimokėjęs mokesčių per virš trejus metus, nors yra LMS dalimi ir gauna LMS literatūrą.

Kaip visi žino, LMS neturi kitų įėjimo šaltinių, kaip tik mokesčių ir aukų. O išlaikyti yra nemažai, ypačingai ryžtantis leisti naujus leidinius.

Mes prašome visus vienetus nedelsi ir atsilyginti su mokesčiais.

M. S.

KRISLAI

(Tąsa 6-tam pusl.)

hitlerinius okupantus Lietuvoje.

Banditais vadina tuos, kurie, karui pasibaigus, bėrėsi į bandas ir naktimis žudė nekaltus Lietuvos žmones, suaugusius ir vaikus, degino jų sodybas ir gyvulius. Jie žiauriai nužudė ir mano neregį brolį, jo žmoną, dvi dukras ir seną uošvį. Nužudę sudegino namus.

Tokių baisių žudynių buvo daug — gal būt tarp 10-20 tūkstančių nekaltų Lietuvos žmonių, gerų piliečių banditai išžudė.

Jeigu A. Baronas nori tos rūšies būtybes vadinti "partizanais," tai jis nežino, ką partizanai reiškia. Na, tuomet su juo klausimo diskusavimas būtų lygus kaip su plikuėjimas peštynių.

Š. m. balandžio 19 d. Vilniaus "Tiesoje" A. Vaivutskas duoda straipsnį apie Vilnius redaktorių V. Andriulį.

Po to straipsnio apsirodymo "Tiesoje," V. Andriulis pradėjo gauti nemažą laisvą iš Lietuvos. Žmonės rašo, jį sveikindami.

Be kitko, jam parašė kadaise buvęs amerikietis ilgūnas, gyvenęs Rockford, Ill., o šiuo metu esąs Lietuvoje. Ilgūnas, atsimenu, 1920 m. rašinėdavo (Laisvės korespondencija); man tekdavo jas redaguoti. Jis neblogai valdė plunksną.

A. Vaivutskas vertas pagyrimo už tai, kad nepamiršta užsienyje gyvenančių lietuvių, apie juos dažnai rašo Lietuvos spaudoje.

Grįžęs iš Brazilijos poetas Linas Valbasys savo laisuke skundžiasi, kad Lietuvoje per daug trumpas vasaros.

Mat, Valbasys, ilgokai gyvenęs Pietų Amerikoje, kur sniego nematė, buvo pripratęs prie ilgų vasarų, tai lietuviškos vasaros jam per trumpos. Gal būt jos trumpesnės ir už mūsų, niujorkiškes vasaras.

Bet tiems amerikiečiams, kurie gyvena Maine, Minnesotai bei Idaho valstijose, lietuviškos vasaros būtų kaip tik geros!

Kalbink užsirašyti Laisvės tuos, kurie jos dar neskaity.

DIDYSIS NEW YORKAS

Kova prieš M. Paulo deportavimą

Maurice Paul atvyko į šią šalį iš Rusijos prieš 37 metus. Jis įstojo į JAV universitetinį judėjimą; per visą laiką buvo unijistas darbuotojas. Vieną laikotarpį M. Paul buvo įstojęs net į JAV Komunistų partiją.

Ir dėl to, kad jis, sakoma, yra buvęs JAV Komunistų partijos nariu, prieš jį dabar užvesta byla: norima Maurice Paulą išdeportuoti iš šios šalies.

Buvo suruoštas jam savotiškas teismas. Ir kas gi paaikšėjo? Ogi valdžia išstatė "liudininku" prieš M. Paulą tūlą Abraomą Zide, natūralizuotą pilietį, taipgi unijistą, Furniture Workers unijos lokalo 76 nari.

Judošelis "liudijo", kad jis pats priklausė JAV Komunistų partijai net iki 1949 metų. Na, ir ten būdamas, pardavinėjo Daily Workerį. Ir jis matęs, kad ir Maurice Paulas pardavinėjęs Daily Workerį.

Beje "liudininkas" sakė, kad jis matęs M. Paulą viename Komunistų partijos masiniame mitinge.

Advokatas užklausė Zide, ar nekomunistas negali pardavinėti Daily Workerio? Ar būtinai reikia būti Komunistų partijos nariu, kad būtų galima dalyvauti komunistų suaukštame mitinge? Zide atsakė, taip gali tai daryti ir nekomunistas.

M. Paulo teismas atidėtas ant toliau. Valdžia dabar rūpinasi susirasti dar kokį "liudininką", kurį galėtų išstatyti prieš M. Paulą.

O tuo pačiu kartu Niujorke susidarė unijistų komitetas M. Paului ginti. Jo adresas: Village Station, P. O. Box 79, New York 14, N. Y.

Toks tokį pažino...

Vliko (veiksnių) pirminkas Trimakas pasiuntė sveikinimą lenkiškų vaduotojų pirminkui Ottonui Pehrai. Tai sveikinimą lenkiškų pilsudskininkų laikraštis "Nowy Swiat" (išėina Niujorke) mielai paskelbė.

Pilsudskininkų, Vilniaus užgrobių, laikraščio redaktorių sveikino lietuviškų veiksmų sveikinimą. Pilsudskininkai sakė: kokie mes ir jūs, litvinai, praityje buvome durni; mes neradome "bendro kelio". Dabar mes tą bendrą kelią (į balą) turime, tai ir eikime, ir sveikinkime vieni kitus. Visgi bus geriau, ant širdies lengviau.

Žmonės sako: Toks tokį pažino ir ant alaus pavadinimo... Taip yra ir čia.

Na, tai tegu gi jie ir sveikinsis, bučiuojasi, tie avinėliai nekalčiausi, vilkai avies kailyje.

N.

Kozlovas atidarys TSRS paviljoną

Iš Maskvos pranešta, kad liepos mėnesio pradžioje, New York, Tarybų Sąjungos paviljoną atidarys pirmasis TSRS premjero pavaduotojas Frolas Kozlovas.

Maskvoje tokią pat Jungtinių Valstijų parodą atidarys JAV vice-prezidentas R. Niksonas.

Pasižymėkite birželio 13-tą!

Jau minėjome, kad birželio 13 d. turėsime progą pamatyti labai gerus, Tarybų Lietuvoje gamintus filmus.

Matysime "Lietuvių Dekada Maskvoje", "Urugvajaus Lietuvių Delegacija Lietuvoje" ir "Žydek, jaunyste".

Tie trys filmai bus rodomi Liberty Auditorijoje. Pradžią 7 val. vakare.

Tą vakarą pasižymėkite savo kalendoriuje. Patys dalyvaukite ir savus gimines bei kaimynus pasikvieskite.

Kviečia visus ir visas L.L.D. 1-moji kuopa.

Svarbus LDS 13 kp. susirinkimas

Būtų smagu matyti daugelį LDS kuopos narių šiame susirinkime birželio 3 d. vakare, Liberty Auditorijoje.

Turėsime keletą svarbių klausimų aptarti. Vienas klausimas, tai vasarinis parengimas šiam mitingui paliktas svarstyti. Taipgi artinasi LDS 3 Apskrities piknikas, kuris įvyks birželio 21 d., Kasmočių sode, Great Neck, N. Y.

O kaip su vasariniais susirinkimais, ar laikysime? Tai bus svarbu ir tuo klausimu pasitarti.

Kuopietis

Svečiai

Geg. 27 d. Laisvėje lankėsi tolimas svečias, Jonas Kudirka, iš East Chicagos, Ind.

Jis New Yorkan atvyko pas savo dukterį Albina ir ketina čia praleisti bent mėnesį laiko. Nori pasimatyti su daugeliu lietuvių. Pasizadėjo dalyvauti birželio 13 d. Liberty Auditorijoje, kur bus rodomi Lietuvoje gaminti filmai.

East Chicaga yra netoli Chicagos. Kudirka sakė, retkarčiais nuvykstas į Chicagą, į vilniečių parengimus.

Mirė Ieva Stanienė-buvusi dainininkė

Gegužės 21 d. Brooklyne mirė Ieva Stanienė, po tėvais Valatkaitė. Ji gimė prieš 62 metus Pittston, Pa. Vėliau mokėsi Italijoje dainuoti; turėjo gerą balsą ir kadaise gražiai dainavo. Buvo ištejęs už vargonininko Jarkaus Brooklyne, o jam mirus—ištejęs už Jono Stanio ir su juo gyveno iki mirties.

Palaidota gegužės 25 d. šv. Jono kapinėse.

Geras teismo sprendimas!

Niujorko valstijos Apeiliacijų teismas 6 balsais prieš vieną nusprendė: neleistina tuos viešųjų mokyklų mokytojus atleisti iš darbo, kurie atsako būti šnipais, atsako išdavinti savo kolegas kitus mokytojus!

Tai sveikas nutarimas. Jis gal būt padės šiek tiek stabilizuoti Niujorko valstijos mokyklą. Jis suramins daugelį dorų mokytojų, kurie vis bijojo, manydami, kad valdžia bile dieną privers juos būti šnipais.

Balsai prieš paradus Penktojoj Avenue

Prasidėjo smarki agitacija prieš paradus, ruošiamus Penktojoj Avenue, Niujorko mieste.

Penktoji Avenue — didžiulė gatvė, pilna labai "aukštų" krautuvių: rūbų, apavų, auksų, žemčiūgų. Na, tai tą dieną (ne sekmdienį), kurią įvyksta paradai, biznieriams biznį nukerta kaip kirvių.

Biznieriai labiausiai pyksta ant "lojalumo paradų". "Lojalumo dieną" skelbia valdžia apie gegužės 1 d., kad nukreiptų dėmesį nuo darbininkų šventės — Gegužės Pirmosios.

Ir miesto majoras sugalvojo, kad "lojalumo paradus" vyktų Penktąja Avenue! Na, to paradą biznieriai labiausiai neapkenčia. Imanyti, jie tuos "lojalistus", kurie šliaužioja tą dieną gatve ir durnai reikią, suvaryti visus į Hudsono arba Rytų upę.

Tarp "lojalistų" įsiterpia ir keli lietuviški laudies priešai, Amerikos žmonių priešai, ir sakosi, būk ir jie esą lojalūs!

Protestas prieš "lojalumo paradus" vis auga. Aną dieną net ir Niujorko Times įspausdino editoria, kreipiantį Wagnerio dėmesį, kad jis neleistų "lojalistams" šliaužioti Penktąja Avenue, kadangi tai gadina biznį.

Atrodo, kitais metais "lojalistai" negalės "pasirodyti".

Gerai, bet kodėl biznierių nieko nesako prieš Aisrių dieną, prieš alyų paradą, kas metai vykstanti kovo 17 dieną?

Pagaliau, jeigu miestas leidžia Penktąja Avenue maršuoti "lojalistams" ir aisrišiams, tai jis turi taip pat ten leisti maršuoti ir Niujorko darbininkams, kai jie mini savo šventę, Gegužės Pirmąją!

Viėnaip kalbėsime ar kitaip, darbininkai juk vertingesni už visokius "lojalistus" ir jiems panašius. Jei rebitu darbininkų, tai visi "lojalistai" kojas užverstų iš bado!

N.

Misteriškai užmuštas misterijų rašytojas

Geg. 28 d. apie 5 val. popietį kažin kas užmušė (nušovė) misterijų knygų rašytoją Richard Willis, gyvenusį po num. 219 St. Johns Place, Brooklyne.

Neatrodė, kad Willis būtų užmuštas apipėšimo tikslu, kadangi pas jį rasti \$20 neliesti. Ten pat buvo ir jo naminė kvygutė, rodanti kad turi santaupų banke apie \$10,000. Jo vėliausia knyga buvo "Marining in Mazatlan", misteriška novelė, pasakojanti, kaip į Mazatlaną (Meksikoje) atvyko tūlas "karžygis", pasiryžęs užmušti tą asmenį, kuris užmušė Leoną Trockį!

Sakoma, kad Willis užmušėjas buvęs "vyras, mėlyna eilute vilkįs". Šiuos žodžius rašant, policija užmušėjo ieško.

Beje, Willis, sakoma, buvo gimęs Rusijoje. Matyt, jis savo pavardę "gerokai pakeitė".

Po miestą pasidairius

New York Blue Cross nori pakelti mokesį 34 procentais. Viršininkai sako, kad ligoninių ir gyduolių aukštos kainos to reikalauja. Prie šios organizacijos priklauso 7,110,000 žmonių.

Darbininkų unijos išstojo prieš New York Blue Cross vedų norus pakelti apdraudus kainas 34 procentais. Prieš pakėlimus pasisakė ir State Insurance departamentas, kuris sako, jeigu Blue Cross nori pakelti apdraudus mokesį, tai turėtų tada pakelti ir nariams apdraudą.

Policininkas John Alcantara pastebėjo naktį Rose Drug įstaigoje žmogų. Vaistinė yra 215 Utica Ave., Brooklyne. Jis įėjo į vaistinę, o ten esąs vagis smogė policininkui į galvą. Alcantara paleido šešis šūvius ir vagis tuojau mirė. Policininkas nuvežtas į St. Mary ligoninę.

Anksti rytą paskambino durų varpelį 1833 Park Pl., Brooklyne. Kada G. Norris, 35 metų moteris, duris atidarė, tai maskuotas vyriškis ją nušovė. Išgirdęs šūvį. P. Hill, kuris su ja, pagal susitarimą, gyveno, išbėgo prie durų. Piktadarys ir jį paleido šūvį ir jį sužeidė.

W. Heampsteade, New Yorko priemiestyje, 17-kos metų jaunuolis Ed. Rizzuto peiliu subadė 15-kos metų berniuką Steponą Jacką. Sakoma, kad jie susipyko dėl merginos.

Gegužės 21 dieną sukako 75 metai, kai ant salos New Yorko užlajoje tapo pastatyta Laisvės Stovyla (Statue of Liberty). Amerikai ją padovanojo Francūzijos liaudis.

Su pereitu pirmadieniu New Yorko gyventojai vietoje 3 centų nuo dolerio jau turimokėti 5 centus "sales tax".

New Yorko ir apylinkės automobilistai turi daug keblumo, nes visa eilė viešelių taisomi, platinami ir su kitais jungiami. Vaziuojant reikia būti atsargiems.

Birželio 17 dieną bus pradėti darbai prie Narrows Bridge statybos. Šis tiltas sujungs Brooklyną su Staten sala. Jo pastatymas ir privažiavimų įrengimas atsisės \$30,000,000. Kontraktas padarytas, kad būtų užbaigtas pirm 1967 metų. Tai bus vienas iš ilgų tiltų, jo pakabinamoji dalis turės 4,260 pėdų ilgio ir po ją plaukios laivai.

Ketvirtadienį į New Yorko prielauką atplaukė Tarybų Sąjungos laivas "Ivan Moskvins", 6,000 tonų įtalpos. Jis atvežė reikmenis Tarybų Sąjungos parodai, kuri įvyks Coliseum. Ji atsidarys birželio 30 dieną ir tęsis iki rugpjūčio 10 d.

Tai pirmas TSRS laivas New Yorko nuo 1949 metų. Tada buvo "Dimitrij Donskoi" laivas. Iš priežasties "šaltojo karo" tarpe TSRS ir JAV prekyba maža, tai ir laivai neatplaukia.

CAREFUL CARPET CLEANING CO.

Nuo 1863 metų mes gražiai švariai išvalome divonus. Pataisome, nudažome už prieinamą kainą. Turime vasarinį sandėlį. Prižiūrime namų ir raštinių divonus. 88-49 129th St., Richmond Hill, Virginia 9-2341. New York MU. 8-0700.

New Yorkas. — American Telephone & Telegraph Co. turi 142,000,000 sėrų, kurie priklauso dėl 1,625,000 šerinininkų.

PAIEŠKOJIMAS

Paieškau savo dėdės (motinos brolio) Izidoriaus Gudžiano, kilusio iš Girkalnio valsčiaus, Raseinių apskrities, 1938 metais gyvenusio Philadelphia mieste. Tais metais aš su juo dar susirašinėjau. Iz. Gudžianas turėjo tris dukteris. Norėčiau ir vėl sumegzti ryšius su Izidoriaus Gudžiano šeima. Jei mano giminaitis lietuviškai rašytinėmoka, tai prašau rašyti angliškai.

Vilnius
Kretingos g. nr. 6-3
Kazimieras S. Padleckis
Lithuania, USSR

PRANEŠIMAI

DETROIT, MICH.

Jau tik mėnuo laiko beliko iki mūsų didžiosios iškilmės, spaudos pikniko, kuris įvyks liepos 5 d. Urbont Grove, prie Middlebelt Road. Laikas pradėti rengtis, kad būtų geresnės pasekmės. Kviečiame visus dalyvauti. Reng. Kom. (44-45).

LAWRENCE, MASS.

Svarbus pranešimas komisijai ir gaudinėjams. 7 d. birželio-June, įvyks susirinkimas komisijos ir gaudinėjimo pasitarimui kaip geriau prisirengti prie apskirčių pikniko, kuris įvyks 14 d. birželio, Maple Park.

Taipgi gerbiamejį malonėkite birželio 7, 2ra val. popiet, susirinkit į Maple Parką. Taipgi kviečiame atieiti ir ne komisijos narius, kurie galite prisidėti savo sumanymais ir darbu prie rengiamo pikniko. Būtų gerai, kad atsiųskytų ir Jaskalevičius (krautuvininkas), paimtų piknikui maisto užsakymus. Priėmėkite į laika.

—S. Penkauskas
(43-44)

BROCKTON, MASS.

L.L.D. 6 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks pirmadienį, 1 d. birželio (June). Liet. Taut. Namų kambaryse, pradžia 7:30 val. vakare.

Visi nariai prašomi atsilankyti. Taipgi būtų gerai, kad dalyvautų ir ne nariai, nes turime svarbių reikalų, kuriuos turėsime aptarti. Įvyksta mūsų didieji piknikai: Apskrities piknikas birželio 14 d., L.L.D. 6 kp. piknikas birželio 21 d. ir Laisvės piknikas Liepos 4 d. Kad tuos piknikus sėkmingai pravestų, reikia gerai prisirengti.

Geo. Sh.maitis
(43-44)

WORCESTER, MASS.

L.L.D. 11 kp. mėnesinis susirinkimas įvyks birželio 8 d., 7:30 v. v., 29 Endicott St. Tarsimės pasirušimui į didžiuosius piknikus: Birželio 14 d. Lawrence ir liepos 4 d. —Mottoloje. Stengkitės visi atsilankyti į susirinkimą.

Kp. Sekr.
(43-44)

PARDAVIMAI

PARSIDUODA RAMI REZIDENCIJA

Salmynas nedidelio miestelio, New Jersės valstijoje, parduoda nedidelė auzelė su sklypeliu žemės ir labai ramioji vietoj. Taksai pakėnčiami, o Saulės šviesa ir tytras oras dar neaptakauoti. Jeigu atsirastų lietuvių šeima, tai pagal susitarimą, pasilikti ir tos auzelės dabartinis savininkas, kaip "birdingierius".

Norddami ant konturių ir ramiai pagyventi, atvažiuokite pasižvalgyti. V. J. Jackson, 123 Forrest St. Gibbstown, N. J. (43-44)

Help Wanted—Female

COOK
Wanted at once. Must be experienced. New Convent. Sleazy in. Nice working conditions. Steady year round position. Apply: SAINT ATHANASIOS CONVENT 2201—62nd St., Brooklyn, N. Y. Tel. BE. 6-4791. (43-49)

WOMEN, Light Factory Work.
Steady Job. 5 day week. Some overtime. Disability Insurance. Paid Holidays. Must speak English. Ask for "BEN." Tel. ST. 4-7880. (42-48)

MATTHEW A. BUYUS

(BUYAUSKAS)
LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Newark 5, N. J.
MArket 2-5172

426 Lafayette St.